

ΑΛΜΠΕΡΤ ΜΕΛΤΖΕΡ
(«διεθνιστής»)

ΤΟ
αναρχικό
κίνημα
στην
Κίνα

ελεύθερος τύπος

ΑΛΜΠΕΡΤ ΜΕΛΤΣΕΡ

«Διεθνιστής»

ΤΟ ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Μετάφραση:
Νίκος Β. 'Αλεξίου

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Τὸ Ἐναρχικὸ κίνημα στὴν Κίνα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Νίκος Β. Ἀλεξίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Λουκάς Γιοβάνης, Θεμιστο-
κλέους 80, τηλ. 615.079

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ», Μαυρομιχάλη 8
ΑΘΗΝΑΙ

COPYRIGHT γιὰ τὴν ἐλληνικὴ μετάφραση, ἐκδόσεις «ΕΡΕΥΝΑ»

«'Αν ποτέ κανείς φαντάστηκε, ὅτι οἱ ἀναρχικοί, θὰ τοῦ προσφέρουν τὴν ἐλευθερία, θὰ λύσουν τὰ προβλήματα του, θὰ τὸν ὀδηγήσουν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, δὲν κατάλαβε ποτὲ τὸν ἀναρχισμό...»

Σι Φού

Πρόλογος

Ὁ ἀγώνας τοῦ Κινέζικου λαοῦ ἐνάντια στοῦ δεσποτισμοῦ καὶ τῆν τυραννία, εἶναι ἀπαράμιλλος μέσα στήν ἱστορία τῆς πάλης τῶν τάξεων. Ὁ Κινέζικος λαός ἔχει ὑποστῆί κάθε δυνατὴ μορφή τυραννίας πάντω στοῦ σβέρκου του. Ἀναζητώντας μιὰ νέα κοινωνικὴ τάξη βασισμένη στὴ δικαιοσύνη, ἔχει ἀντιμετωπίσει τίς πιὸ ἀκραῖες μορφές καταπίεσης ποὺ ἔχει γνωρίσει ποτὲ ὁ ἄνθρωπος Ἡ ἀδιαφορία κι ἡ περιφρόνηση μὲ τίς ὁποῖες ἀντιμετώπισαν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μόχθου οἱ ἀλλεπάλληλες κυρίαρχες κλάσεις τῆς Κίνας, μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μόνο μὲ τὴ στάση τῆς Ἰσπανικῆς ἀριστοκρατίας, ἡ ὁποία ἐξακολοθεῖ νὰ πιστεύει καὶ σήμερα στοῦ Θεϊκοῦ τοῦ δικαιώμα νὰ κυβερνᾷ.

Ἀλλὰ οἱ ἐθνικὲς διαφορὲς ἀρχίζουν νὰ ἐξαφανίζονται ὅταν οἱ λαοὶ ἀνταποδίδουν τὸ χτύπημα στοὺς κυριάρχους τους. Εἶναι κατανοητὸ ὅτι οἱ μέθοδοι ποὺ χρησιμοποιήθηκαν ἀπ' τὸ Κινέζικο Ἀναρχικὸ κίνημα, σὰν ἀπάντηση στὶς θηριωδίες τῶν στρατοκρατῶν, τῶν γραφειοκρατῶν καὶ τῶν κυριάρχων τάξεων τῆς Οὐράνιας Αὐτοκρατορίας, ὑπῆρξαν παρόμοιες μ' ἐκεῖνες ποὺ ἐφαρμόστηκαν ἀπ' τοὺς ἐραστές τῆς ἐλευθερίας, σὲ ὁποιοδήποτε μέρος μιὰ ἀρχουσα τάξη ἔχει προστέσει τὴ δύναμη τῆς καταστολῆς στὴν ἀπάτη τῆς κυριαρχίας.

Ἀναζητώντας τὰ ἴχνη τῆς καταγωγῆς τῶν Κινέζων Ἀναρχικῶν, στοῦ μέτρο ποὺ ἀφορᾷ τὴ σύγχρονη ἐμφάνισή τους, ὁ «Διεθνιστὴς» φωτίζει ἓνα κομμάτι τῆς ἐργατικῆς ἱστορίας ποὺ δὲ θάπρεπε νὰ ξεχαστεῖ. Ὅπως κι ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσπανικοῦ κινήματος

ἢ τοῦ Ἀργεντινικοῦ, τοῦ Οὐκρανικοῦ ἢ τοῦ Βουλγάρικου, εἶναι χαρακτηρισμένη με σημάδια ἀπὸ μάχες ποὺ εἶναι πολὺ πιὸ σημαντικὲς γιὰ μᾶς ἀπ' ὅτι οἱ ἱμπεριαλιστικοὶ πόλεμοι ποὺ ὑμνοῦνται στὰ σχολικὰ βιβλία. Ἀλλὰ ἡ ἱστορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος δὲν ἐπαναλαμβάνεται ξανά γιὰ νὰ μνημονεύσει τὸ παρελθὸν ἢ γιὰ νὰ προσφέρει ἀπλῶς ἐμπνευση γιὰ τὸ μέλλον. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξεφεύγει τὸ γεγονός ὅτι ἔχουμε καιρὸ γιὰ νὰ ἐπαναλάβουμε ξανά τις παλιὲς μάχες, ν' ἀνιχνεύσουμε τὸ ἴδιο ἔδαφος, νὰ γευτοῦμε τὴν ἴδια θρῶμα καὶ νὰ πολεμήσουμε τοὺς παλιούς ἐχθρούς (ποὺ μερικὲς φορές ἐμφανίζονται με νέο ὄνομα). Δὲν ὑπάρχει κανένα ἐκπαιδευτικὸ ἐγχειρίδιο γιὰ τοὺς ἀγῶνες τοῦ μέλλοντος, ἐκτὸς ἀπ' τὸ ἀρχεῖο τῶν ἐμπειριῶν τοῦ παρελθόντος.

Στούαρτ Κρίστι.

Πρόλογος στην τρίτη έκδοση

Αυτή η μικρή μπροσούρα έχει τώρα φθάσει στην τρίτη της έκδοση. Έχει μεγάλη ζήτηση στο εξωτερικό. Έχουν προγραμματιστεί μεταφράσεις της σε ξένες γλώσσες κι η μεγαλύτερη ευχαρίστηση απ' όλες, προέρχεται απ' την Ομάδα της Σαγκάης, η οποία σκοπεύει να την εκδώσει στα Κινέζικα, σε μια παράνομη έκδοση.

Στην πρώτη έκδοση υπήρχε μια ανακρίβεια, η σύγχυση αναφορικά με τις δυο εξεγέρσεις που έγιναν στην Σαγκάη — οι οποίες συνέπεσαν χρονικά πολύ κοντά — μια Αναρχική και μια Κομμουνιστική. Είναι ένα λάθος που επαναλήφθηκε από αμέτρητους ιστορικούς. Αυτό διορθώθηκε στη δεύτερη έκδοση.

Απ' τον καιρό που έγινε η πρώτη έκδοση, έχουν εμφανιστεί πολλά βιβλία που αναφέρονται στο Κινέζικο εργατικό κίνημα, των οποίων ο βαθμός ακριβείας ποικίλει. Ο ακαδημαϊκός ιστορικός στερείται την πιο πολύτιμη πηγή απ' όλες: τους ίδιους τους αγωνιστές. Τα ακαδημαϊκά δημοσιεύματα, πάνω στους εργατικούς αγώνες των Κινέζων μπορούν να ελεγχτούν σ' αντιπαραβολή με την μπροσούρα αυτή, πράγμα που μπορεί να έχει διδαχτικά αποτελέσματα.

Πιθανόν σε κάποια μελλοντική ευκαιρία να μπορέσουμε να προστέσουμε ένα παράρτημα στην εργασία αυτή, που να σχολιάζεται το πλήθος εκείνο των βιβλίων που εμφανίζονται τώρα, αναφορικά με το πρώιμο Κινέζικο εργατικό κίνημα και τον αναρχισμό.

Οι Κινέζοι Αναρχικοί, παρά το γεγονός ότι κατατάσσονται ανάμεσα στα μεγαλύτερα αντιεξουσιαστικά κινήματα του κόσμου,

παραμένουν ακόμα άγνωστοι σέ πλατειά κλίμακα. Στήν Ίδια τήν Κίνα, λόγω τής λογοκρισίας, τò παρελθόν τους εΐναι λιγώτερο γνωστό άπ' ότι στο έξωτερικό. Ένας διακεκριμένος Κινέζος άναρχικός άγωνιστής, ένας εκπρόσωπος τών ναυτικών, πού άντιπροσωπεύει εκατοντάδες ναυτεργάτες, σ' ένα παράνομο συνδικάτο, όταν ρωτήθηκε για νά πει τή γνώμη του για τήν έργασία αύτή, άπάντησε χαριτολογώντας «Δέν ήξερα ότι εΐμαστε πραγματικά τόσο σπουδαίοι». Κι ό ραδιοσταθμός του Πεκίνου λέγεται πώς έχει άνακοινώσει ότι έλπιζε, ένώ έγκωμιάζε τά «κινήματα ειρήνης» στην Άμερική, πώς «ή μικροαστική παρέκκλιση του άναρχισμού κι οι άναρχικές ύποβολές, πού προσπαθοϋν νά μιμηθοϋν δουλικά τόν ξένο άναρχισμό, δε θα κυριαρχήσουν στη νεολαία μας». Οι παλιοί, καλοί ξένοι ταραξίες βρίσκονται παντού, ακόμα και στην Κίνα, αλλά για νά έμποδίσετε τήν εισαγωγή του άναρχισμού εΐναι «πολύ άργά φίλοι μου, πολύ άργά!»

”Αλμπερτ Μέλτσερ
(«Διεθνιστής»)

Ἡ καταγωγή τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος στήν Κίνα

Ἦταν κάπου στίς ἀρχές αὐτοῦ τοῦ αἰώνα, πού τὸ ἀναρχικὸ κίνημα εἰσχώρησε μέσα στήν Οὐράνια Αὐτοκρατορία. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἡ κλασσικὴ Κινέζικη σκέψη (Λάο Τσέ) περιέχει στοιχεῖα τοῦ ἀναρχισμοῦ, ἀν καὶ μερικοὶ σύγχρονοι Κινέζοι ἀναρχικοὶ χλευάζουν τὴν ἀντίληψη αὐτὴ (ὑπάρχουν μερικοί, ἀναφέρουν, πού ἀνακαλύπτουν κάθε σύγχρονη ἀντίληψη σ' ἐκεῖνο ἢ τὸ ἄλλο ἀπ' τὰ Κινέζικα κλασσικὰ κείμενα!) Ἄλλ' ὁ ἀναρχισμὸς, μὲ τὴ σύγχρονη μορφή του, ἤρθε στήν Κίνα μέσα σὲ μιὰ περίοδο ἀναδραμοῦ, ὅταν τὸ ἔθνος στρέφονταν ἐνάντια στήν Ἱμπεριαλιστικὴ δυναστεία (μιὰ ξένη φυλὴ πού ἐπιβλήθηκε πάνω στήν Κίνα).

Ὅπως καὶ σ' ἄλλες χῶρες, ὅπου οἱ ἀναρχικοὶ ἐγκαινίασαν τὸ σοσιαλιστικὸ κίνημα καὶ προηγήθηκαν ἀπὸ τίς ἄλλες μορφές τῆς σοσιαλιστικῆς σκέψης, τὸ ἀναρχικὸ κίνημα ἔγινε πλατὺ. Ταυτόχρονα ὅμως συμπερίλαβε πολλοὺς πού, κάτω ἀπὸ ἄλλες συνθήκες, δὲν ὑπῆρχε περίπτωση νὰ ἦταν ἀναρχικοί. Εἶναι σημαντικό ν' ἀναγνωρίσουμε αὐτὸ τὸ γεγονός, γιατί διαφορετικὰ πολλοὶ θὰ θεωρηθοῦν σὰν «ἀποστάτες», ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἐπέστρεφαν ἀπλῶς στὴ φυσικὴ ἰδεολογικὴ τους «σκέπη». Ὁ Ἔντγκαρ Σνόου στὴ συζήτηση πού εἶχε μὲ τὸ Μάο Τσέ Τούνγκ, ἀναφέρει ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μάο, ἐπηρεάστηκε κάποτε ἀπ' τοὺς ἀναρχικοὺς. Ἀλλὰ ἀπ' τίς πληροφορίες πού ἔχω βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι «τὸ πολὺ νὰ ὑπῆρξε μέλος τοῦ Κινήματος Ἐγκράτειας». Αὐτὸ ὅμως, δὲν εἶναι ἐντελῶς τόσο παράλογο ὅσο ἠχεῖ στὰ αὐτιά ἐνός Ἀγγλου. Ὁ ἀσκητισμὸς στήν Κίνα ἦταν τόσο ταυτισμένος μὲ ἐπανα-

στατικές αντιλήψεις, όσο είναι στη Μεγάλη Βρετανία με το φιλελευθερισμό και το θρησκευτικό αντικοινοφρονησμό.

Οι πραγματικοί ιδρυτές του Κινέζικου Αναρχισμού ήταν ο Λή Σι Τσένγκ κι ο Τσάνγκ Τσίνγκ Τσιάνγκ, (Απ' την άλλη μεριά, θα πρέπει ν' αναφερθεί ότι ο ίδιος ο Λή τὸ ἀρνιέται. Ἀναφέρει ότι όταν οἱ μαθητές του ἐπέστρεψαν στὴν Κίνα, δπλασιμένοι με τὴ γνώση τοῦ ἀναρχισμοῦ ποὺ ἀπόχτησαν στὴ Γαλλία, ἀνακάλυψαν ότι οἱ ἐργάτες με τοὺς ὁποίους ἤρθαν σ' ἐπαφὴ σὲ πολλές ἐπαγγελματικές συντεχνίες, εἶχαν ἤδη τὴν ἴδια τοποθέτηση, κι ἀπλῶς υἱοθέτησαν τὶς νέες λέξεις, σὰν περιγραφικὲς τῆς στάσης τους. Ὁ Λή κι ὁ Τσάνγκ, προέρχονταν κι οἱ δύο ἀπὸ εὐπορες οἰκογένειες κι εἶχαν πάει στὸ Παρίσι με μιὰ κυβερνητικὴ ἀποστολὴ ποὺ συμπεριλάβαινε ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ φοιτητῶν. Ἡ κεντρικὴ ἰδέα ἦταν νὰ μελετήσουν τὶς Δυτικὲς ἰδέες καὶ νὰ τὶς ἐφαρμόσουν ἔπειτα στὸν ἐπιχειρηματικὸ τομέα τῆς πατρίδας τους. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ ἔφθασαν στὸ Παρίσι, στὰ 1902, ὁ Λή κι ὁ Τσάνγκ ἄρχισαν νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ C.G.T.*, ποὺ ἦταν τότε στὴν ἀκμὴ τῆς σὰν ἀναρχοσυνδικαλιστικὴ ὀργάνωση. Ἦταν αὐτὸ ποὺ ἡ Ἔμμα Γκόλντμαν ὀνόμαζε «τὸ πανεπιστήμιο τοῦ ἀναρχισμοῦ» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἕνα ζωντανὸ παράδειγμα ἐργατικῆς ὀργάνωσης στὴν καλύτερὴ τῆς μορφή, ὅπου οἱ ἐργάτες μπορούσαν νὰ μελετήσουν τὸν τρόπο ποὺ θὰ ἔπαιρναν τὸν ἔλεγχο τῶν πεπρωμένων τους.

Ἡ C.G.T. γοήτευε τὸν Λή καὶ τὸν Τσάνγκ, ποὺ δὲν εἶχαν ἀκούσει ποτὲ τίποτα γιὰ κάτι τέτοιο ὅπως ἕνα ἐργατικὸ σὺνδικάτο. Μυήθηκαν στὸν ἀναρχισμό με τὴν πιὸ δημιουργικὴ καὶ δυναμικὴ του μορφή κι ἀμέσως ἐγκατάλειψαν τὴν ἀποστολὴ γιὰ χάρη τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ σκοποῦ.

Γιὰ νὰ μπορέσει νὰ παραμείνει στὴ Γαλλία, ὁ Τσάνγκ ἱδρυσε τὴν Ἑταιρία Τάνγκ Γιάν, μιὰ ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση ποὺ εἰδικεύονταν στὶς εἰσαγωγὲς ἀπ' τὴν Κίνα, ἣ ὁποία ἱδρυσε ἐπίσης κι ἕνα τεῖσοτεῖο. (Βλέπε τὸ Παράρτημα Γ'). Ἐστειλε μῆνυμα στὸ πατρικὸ του χωριὸ γιὰ νὰ φέρει νέους νὰ σπουδάσουν. Ἡ κεντρικὴ ἰδέα ἦταν ν' αὐτοχρηματοδοτηθοῦν ἐργαζόμενοι σὰν Κινέζοι μά-

* Σ.τ.Μ.: Γενικὴ Συνομοσπονδία Ἑργασίας.

γεροι, ἐνῶ ταυτόχρονα θὰ μαθαίνουν ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερο, πὺ θὰ χρησιμέψουν ὅταν ἐπιστρέψουν στὴν πατρίδα.

Ἡ πρόθεση ἦταν νὰ δημιουργηθεῖ ἓνα βιομηχανικὸ προλεταριάτο κι οἱ φοιτητὲς ἔμελλε νὰ γίνουν δάσκαλοι τῶν ἀγροτῶν πὺ ἔρχονται στὶς πόλεις.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ, συμπτωματικὰ, ἐγκρίθηκε ἀπ' τὴν Κινέζικη κυβέρνηση πὺ τὴ μιμήθηκε στὰ χρόνια πὺ ἀκολούθησαν. Ὅσον ἀφορᾶ ὁμῶς τὸν Τσάνγκ, δὲν ἐνδιαφέρονταν καθόλου γιὰ τὴν κυβέρνηση ἀλλὰ ἔλπιζε νὰ δημιουργήσῃ μιὰ «Κινέζικη C.G.T.» ἢ τουλάχιστον ἓνα ἐπαναστατικὸ κίνημα στὴ Κίνα. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς πὺ ἐργάστηκαν μαζί του ἔγιναν ἐνεργητικοὶ ἀναρχικοὶ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Τσοῦ Μὲν - Ι.

Ἐνας ἄλλος Κινέζος, ἓνας βιολόγος, ὁ Γοῦ Τσί Χοῦ εἶχε ἐπίσης ἔρθῃ στὸ Παρίσι γιὰ νὰ σπουδάσῃ χημικὸς. Ἄρχισε νὰ πειραματίζεται πάνω σὲ κουκιὰ κι ἄλλους καρποὺς κι ἐπίσης ἄρχισε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ἀναρχισμό. Ὅταν, στὰ 1906, ὁ Λή κι ὁ Τσάνγκ, πὺ ἐργάζονταν μαζί στὴν ἐπιχείρησή τους, ἀγόρασαν ἓνα τυπογραφικὸ πιεστήριο, ὁ Γοῦ Τσί Χοῦ συνδέθηκε μαζί τους. Ἐκδόσανε μιὰ εβδομαδιαίτικη ἐφημερίδα, τὸ «Νέο Αἰῶνα», πὺ κυκλοφόρησε σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Ἦταν ἡ πρώτη κινέζικη ἀναρχικὴ ἐφημερίδα πὺ ἦταν γραμμὲν στὰ κινέζικα. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὑπῆρχαν διάφορες ἄλλες «πατριωτικὲς» κινέζικες ἐφημερίδες, δηλαδὴ ἀντιϊμπεριαλιστικὲς, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι ἀντιτίθονταν στὴ Δυναστεία τῶν Μαντσού. Μερικὲς ἀπ' αὐτὲς στράφηκαν στὸ σοσιαλισμὸ, ἀν κι ὁ κοινοβουλευτικὸς σοσιαλισμὸς δὲν ριζώθηκε ποτὲ στὴν Κίνα — κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος γιὰτι ποτὲ δὲν τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία. Οἱ ἀναρχικοὶ τοῦ Παρισιοῦ, πὺ ἔγιναν μιὰ σημαντικὴ δύναμη μέσα στὸ Κινέζικο ἐπαναστατικὸ κίνημα, ἴδρυσαν μαζί μὲ ἄλλους μιὰ Ἑταιρία γιὰ τὴ μελέτη τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ ἄνοδος τῆς «Νέας Κίνας» ἔφερε τὴ σοσιαλιστικὴ προπαγάνδα, συμπεριλαμβανομένου τοῦ ἀναρχισμοῦ, στὸ προσκήνιο.

Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἐπίδραση τοῦ ἀναρχισμοῦ ἀνάμεσα στοὺς Κινέζους λόγιους τῆς προεπαναστατικῆς περιόδου καὶ συνακόλουθα μέχρι τὸ 1914, ὥστε ἡ κυβέρνηση ἀντιμετώπισε συχνὰ δυσκολία γιὰ νὰ βρεῖ πρόσωπα μὲ τὴν κατάλληλη μὸρφωση, πὺ θὰ καταλάμβαναν κυβερνητικὰ ἀξιώματα. Οἱ Κινέζοι ἀναρχικοὶ ὁμῶς, ἔκαναν ἀπ' τὴν ἀρχὴ διάκριση, ἀνάμεσα σὲ «δύο εἶδη ἀναρχικῶν»

τὸ «σκληρὸ» καὶ τὸ «μαλακὸ». Ὁ «σκληρὸς» ἀναρχικὸς — ἢ ὅπως
θὰ λέγαμε ὁ ἀγωνιστὴς — θεωροῦνταν ὅτι εἶναι ἓνας μαχητὴς ποῦ
εἶναι βέβαιον ὅτι σὲ καμιά περίπτωση δὲ θὰ ἔπαιρνε μέρος στὴν κυ-
βέρνηση. Ἀλλὰ καθὼς δὲν ὑπῆρχε καμιά ἀντίληψη γι' αὐτὸ ποῦ
ὀνομάζουμε «τοπικὴ κυβέρνηση», μὲ βάση τὸ ἀγγλικὸ πρότυπο,
ποῦ δὲν ἔχει ὅμως καμιά σχέση μὲ τὴν ἄσκησιν τῆς ἐ-
ξουσίας — ὁ λόγιος δὲν μπορούσε ποτὲ νὰ γίνεαι ἀγωνιστὴς
(ἐκτὸς ἂν μπορούσε νὰ παραδώσει ἰδιαίτερα μαθήματα, νὰ συντη-
ρηθεῖ δουλεύοντας σὰ δημοσιογράφος ἢ, ὅπως καὶ πιὸ συχνὰ συνέ-
βαινε, νὰ ξεκινήσει τὴ δική του μικρὴ ἐπιχείρηση). Γιὰ νὰ γίνεαι
κανεὶς δάσκαλος ἢ βιβλιοθηκᾶριος ἢ κλητῆρας, θὰ πρεπε ν' ἀποδε-
χτεῖ τὴν κυβερνητικὴ εὐνοια, νὰ βασιστεῖ στὴν ψηφοθηρία τῶν ἀ-
νώτερων ἀξιωματῶν, κυρίως σ' ἓνα μανδρίνο καὶ νὰ βοηθήσει
στὴ διατήρηση τῆς τάξεως τοῦ Κράτους, ὅπως ἀκριβῶς θὰ συνέ-
βαινε ἂν ἦταν ἀστυνομικὸς. (Τελικὰ, οἱ λόγιοι ἄρχισαν νὰ ἐξε-
γείρονται ἐναντία σ' αὐτὸ). Ἀλλὰ ἀφοῦ ὑπῆρχε ἡ κατάστασις αὐ-
τή, οἱ ἐπαναστάτες δέχτηκαν ὅτι ἓνας λόγιος μπορούσε νὰ εἶναι
«μαλακὸς» δηλαδὴ μπορούσε (μὲ τὴ δική μας ἔννοια) νὰ «ξεπου-
ληθεῖ» χωρὶς ὅμως νὰ θεωρηθεῖ προδότης. Ὑπῆρχε κατανόησις ἀ-
πέναντι στὴν κατάστασις τοῦ λόγιου. Ὅπως ἀκριβῶς ἔπρεπε νὰ
ἐργαστεῖ ὁ ἐργάτης γιὰ νὰ ἐξοικονομήσει τὴν τροφή του ἔτσι κι ὁ
φτωχὸς λόγιος, αἰσθάνονταν, πιθανὸ νὰ πρεπε νὰ «προσχωρήσει
στὴν κυβέρνησι» καὶ νὰ πουληθεῖ. Δοσιμένου ὅτι δὲ γινόταν κατα-
δότης, πιθανὸ νὰ συνέχιζε νὰ περιβάλλεται ἀπ' τὴ λατρεία τῶν
συντρόφων του, ὅπως θὰ δοῦμε ἀργότερα.

Ὁ θάνατος τῆς αὐτοκράτειρας

Καθὼς πλησίαζε τὸ τέλος τῆς ἡλικιωμένης αὐτοκράτειρας, αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ ἴδια τὰ θεμέλια τῆς Αὐτοκρατορίας ἄρχισαν νὰ τρέμουν. Στὸ Λονδίνο, ὁ Σούν Γιατ Σέν εἶχε δημιουργήσει ἕνα παγκόσμιο Κινέζικο κίνημα, γιὰ νὰ ὀργανώσει τὴν ἀνατροπὴ τῶν Μαντσού. Οἱ Κινέζοι, ποὺ ἔξω ἀπ' τὴν πατρίδα τους θεωροῦνταν σὰν παρίες, ἐκτὸς ἂν ἦταν πλούσιοι ἔμποροι, ἄρχιζαν νὰ ξυπνοῦν. Ὁ ἴδιος ὁ Σούν - Γιατ - Σέν, ἔκλινε περισσότερο πρὸς τὶς θεωρίες τοῦ Χένρυ Τζώρτζ μᾶλλον, παρὰ πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ, ἀλλὰ τὸ σχέδιό του γιὰ τὴ ἀναγέννηση τῆς Κίνας βασιζόνταν ἀποκλειστικὰ σ' ἕνα «λαϊκὸ μέτωπο», τὴν ἐνότητα ὅλων τῶν τάξεων ἐνάντια στοὺς «ξένους σφετεριστές», καὶ σὲ μιὰ στρατιωτικὴ ὀργάνωση. Ὁ κύριος στρατιωτικὸς τοῦ σύμβουλος, ἕνας Καναδὸς γκάγκστερ, ποὺ ὀνομαζόταν Μωύσης Κοέν (Ὁ Κοέν «μὲ τὰ δυὸ πιστόλια») ἔγινε διάσημος σὰ στρατηγὸς τῶν Κινέζων καὶ στρατιωτικὸς κληρονόμος τοῦ Σούν (ἀναγνωρίστηκε τόσο ἀπ' τὴν Κουομιντάγκ ὅσο κι ἀπ' τοὺς Κομμουνιστὲς τὰ ἐπόμενα χρόνια). Κριτικάριζε κι ἀντιπαθοῦσε τοὺς ἀναρχικοὺς ἐπειδὴ ὑποστήριζαν τὴν (πολιτικὴ) δολοφονία. (Βλέπε Παράρτημα Β'). Οἱ ἀναρχικοί, μὲ τὴ σειρά τους, κριτικάριζαν τὸ милитарισμό καὶ τὸν ἐθνικισμό.

Μποροῦμε τώρα νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὸ Κινέζικο Ἀναρχικὸ Κίνημα, ὅπως ἦταν πρὶν ἀπὸ τὸ 1911 — ὅταν τὸ κίνημα στηρίζονταν ἀκόμα στὴν ὀμάδα τοῦ Παρισιοῦ, ἂν κι ἔστελγε, κάθε χρόνο, τοὺς μαθητὲς του πίσω στὴν Κίνα ἐκπαιδευμένους τόσο στὶς Εὐρωπαϊκὲς εἰδικότητες ὅσο καὶ στὶς ἀντιεξουσιαστικὲς ιδέες. Τὸ Κίνημα τοῦ Νέου Αἰῶνα, ὅπως ἦταν ἢ πρὸ σωστῆ του ὀνομασίᾳ,

ήταν αναρχοκομμουνιστικό, έχοντας μιὰ παρόμοια τοποθέτηση με κείνη του Γαλλικοῦ ἢ τοῦ Ἰσπανικοῦ κινήματος. Ὑπῆρχαν φυσικά εἰδικές διαφορές πού προέρχονταν ἀπ' τὸν Κινέζικο χαρακτήρα. Ὅσο ἀκατανόητο κι ἂν φαίνεται στοὺς Βρετανοὺς αναρχικοὺς, πῆραν ἀπ' τὴν ἀρχὴ μιὰ θέση ἀπόλυτης ἀντίθεσης ἀπέναντι ὄχι μόνο στὴ χαρτοπαιξία, ἀλλὰ καὶ τὸ ποτό, ἀκόμα δὲ καὶ στὴν σεξουαλικὴ ἀπόλαυση. (Τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν αναρχικῶν ἦταν: μὴν πίνεις, μὴν χαρτοπαίξεις, μὴν πηγαίνεις ταχτικά σὲ πόρνες, μὴν ἔχεις ἐρωμένες, μὴν ἀγκαζάρεις κούληδες. Ἡ δυτικοῦ τύπου ἀντίρρηση — καταδικάζεις τὸν κούλη σὲ λιμοχτονία — θεωρούνταν σὰν ἄσχετη. Πρέπει νὰ ζεῖ σὰ ζωο; Θὰ ρώταγαν. Ἀκόμα καὶ σήμερα, πού τὰ ἀμαξάκια τῶν κούληδων εἶναι μηχανοκίνητα, κανένας ἠλικιωμένος Κινέζος αναρχικὸς δὲ θὰ ἄφηγε τὸν ἑαυτό του νὰ τὰ χρησιμοποιήσει. Ἦταν οἱ πρῶτοι πού ἔκοψαν τὶς κοτσίδες τοὺς καὶ στοὺς Κινέζους αναρχικοὺς ὀφείλεται κύρια καὶ πρωταρχικά, ἢ κατάργηση τῆς «οὐρᾶς τοῦ γουρουνιοῦ»*, πού ἦταν ἓνα σύμβολο ὑποτέλειας. Ὁ τρόμος τῶν Κινέζικων ἀρχῶν, μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μόνο μ' ἐκεῖνον μερικῶν σύγχρονων κυβερνήσεων πού ἀνακαλύπτουν ὅτι οἱ νέοι σήμερα τρέφουν μακριὰ μαλλιά. Τὰ πρόσωπα πού ἔκοβαν τὶς κοτσίδες τοὺς, μαστιγώνονταν καὶ ρίχνονταν στὶς φυλακές, συχνὰ δὲ ἐλευθερώνονταν φορώντας ψεύτικες κοτσίδες. Μποροῦμε εὐκολὰ νὰ φανταστοῦμε τὴν ἀποδοκιμασία τῶν μεγαλυτέρων!... Ἀλλὰ οἱ αναρχικοὶ καθιέρωσαν χειρότερες «σύγχρονες συνήθειες». Ἀρνιούνταν νὰ φορέσουν τὰ παραδοσιακὰ ροῦχα — οἱ νέοι φοροῦσαν κοστουμὰ ἀντὶ γιὰ ρόμπες — (Τί διασκεδαστικὴ ἀντίθεση με τὴ σημερινὴ Ἀγγλία!) καὶ ἀκόμα διαφωνοῦσαν με τὴ συνήθεια τῶν χαριτωμένων κοριτσιῶν, νὰ χρησιμοποιοῦν καλλυντικὰ ἢ ἐλκυστικὰ στυλ κομμώσεων. Αὐτὸ πιθανὸν νὰ δώσει τὴν ἐντύπωση ὅτι ἦταν φανατικοί. Δὲν συνέβαινε ὅμως αὐτό. Ἀπολάμβαναν τὴ ζωὴ καὶ ἐκτιμοῦσαν πλήρως τὶς χάρες τῆς. Ἀλλὰ ἦταν ἐξεγερμένοι ἐνάντια στὶς ἀποπνιχτικὲς παραδόσεις, πού εἶχαν ἀναγάγει σὲ «ἀπόλαυση», ἓνα ἐξωραϊσμὸ τοῦ μαρτυρίου. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἓνα κορίτσι τῆς Δύσης, πιθανὸν νὰ σακάτευε τὰ πόδια του φορώντας ψιλοτάκουνα παπούτσια, ἀλλὰ ἡ Κινέζα ἦταν καταδικασμένη νὰ δένει τὰ πόδια τῆς ἀπὸ τότε πού γεννή-

Σ.τ.Μ.: Ἡ κοτσίδα.

θηκε, πράγμα πού σήμαινε ότι αγωνίζονταν, απεγνωσμένα και παρακλητικά, να συμμορφωθεί με τις ιδέες περί κομψότητας της ανώτερης τάξης. Χρειαζόταν υπηρέτες να τή βοηθούν. Ήταν αδύναμη μπροστά στον άντρα της. Δέ χρησιμοποιούσε καλλυντικά όπως ή Γαλλίδα — πού μπορούσε ν' αγωνίζεται στην αντίσταση έχοντας κοντά τήν τσάντα της και να θάψει με απάθεια τὰ χείλια της πρωτού ν' αντικρύσει τήν Γκεστάπο. Ή Κινέζα περνούσε τρεις ώρες στην τουαλέτα της, χτενίζοντας τὰ μαλλιά της και θάζοντας μέικ άπ. Το κορίτσι της εργατικής τάξης, ακόμα κι ή αγρότισσα, ήταν πιό ελεύθερο άπ' ότι ή κυρία του. Ήταν κυρία του έαυτού της ενώ ή άλλη ήταν σκλάβο της όμορφιάς. Ξαφνικά ή νεολαία της μεσαίας τάξης άρχισε να υποστηρίζει ότι ή ιδέα τους για τήν όμορφιά ήταν εκείνη του αγρότη. Το χειραφετημένο κορίτσι υποβλήθηκε σε μαστίγωση και έκφοβισμό από μέρους τών γονιών του και τών άρχών· συχνά διαπομπεύτηκε δημόσια σαν πόρνη και μερικές φορές ή προσβλημένη συνείδηση τήν ώθησε στην πορνεία. Αυτό όμως δέ συνέβαινε αν γινόταν άναρχική. Οι άναρχικοί είχαν μιá γρήγορη άπάντηση σε τέτοιες ταχτικές: τó πιστόλι ή τó μαχαίρι.

Σ' όλόκληρη τήν περίοδο πού δρούσε, τó Κίνημα του Νέου Αιώνα διεξήγαγε μιá ρωμαλέα έκστρατεία ενάντια στη θρησκεία. Αντιτίθονταν σε κάθε μορφής θρησκευτική πρόληψη και μερικοί υποστηρίζουν ότι ή μετέπειτα έπιτυχία τών Κινέζων Κομμουνιστών μπορεί να οφείλεται στις άρνητικές έπιτυχίες τών άναρχικών, λόγω του ότι αυτοί ήταν πού για μιá όλόκληρη σειρά έτών, καταπολεμούσαν τó συντηρητισμό, τήν οικογενειακή κυριαρχία και τή θρησκευτική πρόληψη, όλα εκείνα πού άγνόησαν οι Μαρξιστές, αλλά πού χωρίς τήν έξαφάνιση τών όποιων, ό Μαρξισμός δέ θά μπορούσε ποτέ να καταλάβει τήν έξουσία. Λίγο άργότερα, μερικοί Κινέζοι Κομμουνιστές συγγραφείς, εκφράσανε, πραγματικά, τήν εύγνωμοσύνη τους άπέναντι σ' ώρισμένους πρωτοπόρους στον τομέα της έξάλειψης τών προλήψεων, της οικογενειακής λατρείας, και της προσήλωσης στην παράδοση. Όλοι αυτοί οι πρωτοπόροι ήταν στην έποχή τους άναρχικοί.

Για τους Λή και Τσου υπήρχαν «πέντε μέσα για τήν Έπαγνάσταση».

Τὰ ΒΙΒΛΙΑ ΚΙ ΟΙ ΟΜΙΛΙΕΣ «για
νά ξεσηκώσουν τὸ λαὸ» καὶ νὰ διαδώσουν τὴ μόρφωση.

ΟΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝ-
ΕΛΕΥΣΕΙΣ «μέ τις ὁποῖες συγκεντρώνεται ἡ δύναμη τῶν
ἀνθρώπων» κι ἔτσι μποροῦν νὰ συνειδητοποιήσουν τὴ ρώμη τους.

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ἡ ὁποία ἐξασθενίζει τὸ κράτος.

Η ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ
ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΚΙ ΟΙ ΑΠΕΡΓΙΕΣ πού συν-
δέονται περίεργα. Αὐτὸ πού προτείνεται εἶναι ὁ στρατιώτης ν' ἀρ-
νηθεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ κι ὁ ἐργάτης ν' ἀρνηθεῖ νὰ δουλέψῃ. (Βλέπε
τὸ Παράρτημα Α').

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΚΙ ΟΙ ΜΑΖΙΚΕΣ Ε-
ΞΕΓΕΡΣΕΙΣ. Θεωροῦνταν ὅτι ἡ δολοφονία θὰ μείωνε τὴν
τυραννία καὶ τελικὰ θὰ τὴν ἔκανε ἀνάξια λόγου. Ἀλλὰ μόνο οἱ
μαζικὲς ἐξεγέρσεις μποροῦσαν νὰ μεταβάλλουν τὸ σύστημα.

Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, ἡ ἀργὴ πρόοδος τῆς βιομηχανο-
ποίησης στὴν Κίνα, ἔκανε φανερὸ ὅτι δὲ θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ ὑ-
πάρξῃ μιὰ «Κινέζικη C.G.T.», τουλάχιστον μέσα στὰ χρονικὰ ὅρια
ζωῆς τῶν ἀνθρώπων πού ἀφοροῦσε. Ὁ Λή μελέτησε πολὺ προσεχτι-
κὰ τὸ σύστημα τῶν Τόνγκ. Σὲ πολλοὺς Τόνγκ, ὑπάρχει ἓνα συντε-
χνιακὸ σύστημα παρόμοιο μὲ τὸν ἐλευθεροτεκτονισμό, ὅπως ἦταν
χωρὶς ἀμφιβολία, ἀρχικὰ — ὅταν οἱ μασόνοι ἦταν πραγματικὰ «μα-
σόνοι» καὶ κρατοῦσαν κρυφὰ τὰ μυστικά τους, πού συμπεριλάμβαναν
καὶ τὰ ἐπαγγελματικὰ τους μυστικά. Οἱ Τόνγκ, ἦταν πολὺ ἰσχυ-
ροὶ ἀνάμεσα στὶς Μυστικὲς Ἐταιρεῖες τῆς ἐποχῆς. Τὸ ἀναρχικὸ κί-
νημα ἀρχισε νὰ ἐργάζεται μέσα στὶς τάξεις τῶν Μυστικῶν Ἐται-
ρειῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δουλειᾶς τῶν ἀναρχικῶν ἀνάμεσα στοὺς
Τόνγκ, ἦταν ὅτι ἤρθαν σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν Σὸν Γιάτ Σὲν καὶ μιὰ
ομάδα τοῦ Κινήματος τοῦ Νέου Αἰῶνα εἰσχώρησε μέσα στὴν Κου-
ομιντάγκ. Ἡ σχέση ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, ἀνάμεσα σὲ μιὰ πτέρυγα τοῦ
ἀναρχικοῦ κινήματος καὶ τὴν Κουομιντάγκ ὑπῆρξε πάντοτε μιὰ
σχέση συνύπαρξης. Μερικοὶ ἀπὸ κείνους πού προσχώρησαν, τὸ ἔ-

καναν για ν' αποκηρύξουν τὸ Σὺν καὶ νὰ προκαλέσουν ἓνα σχίσμα. Ἄλλοι πῆγαν καὶ δούλεψαν μαζί του στὸ βαθμὸ, ποὺ μετὰ τὴν Ἐπα-
νάσταση, ἀποδέχτηκαν κοινοβουλευτικὲς θέσεις καὶ ἀπαρνήθηκαν
τις ἀναρχικὲς τους ἰδέες. Μερικοὶ ἀπ' τοὺς τελευταίους, ἦταν ἀπλῶς
«μαλακοὶ» ἀναρχικοὶ οἱ ὁποῖοι, στὰ γεράματά τους, ἤθελαν νὰ ἔ-
χουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐργαστοῦν στὸν τομέα ποὺ εἶχαν ἐπιλέξει,
ἔπειτα ἀπὸ μιὰ σειρά χρόνια καταδίωξης καὶ πάλης. Ἄλλοι αἰ-
σθάνθηκαν, πραγματικά, ὅτι οἱ «κύριοι στόχοι» εἶχαν πραγματοποιηθῆ.
Τόσο ὁ Γοῦ ὅσο καὶ ὁ Λή ἔγιναν μέλη τῆς Κουομιντάγκ καὶ ὑπάρχουν
ἀντιφατικὲς πληροφορίες γιὰ τὴ μετέπειτα δραστηριότητά τους.

Τό «Γιαπωνέζικο» κίνημα

Στό μεταξὺ ὅμως, ὁ Γού κι ὁ Λή εἶχαν κάνει πολὺ καλὴ δουλειὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ ἀναρχισμοῦ στὴν Κίνα. Αὐτὸς εἰσχώρησε ἐπίσης στὴν Κίνα, ἐντελῶς ξεχωριστά, μέσω τῆς Γιαπωνίας. Ἡ Κίνα εἶναι τόσο τεράστια πού μόνο πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια οἱ «Παρισινοὶ» Ἀναρχικοὶ ἀντιλήφθηκαν τὴν ὑπαρξὴ τῶν Γιαπωνέζων Ἀναρχικῶν. Αὐτὸ δὲν ἦταν ἓνα σχίσμα, ἀλλὰ μιὰ κοινὴ συνειδητοποίηση τῆς ὑπαρξῆς τοῦ ἄλλου. Τὸ Γιαπωνέζικο Ἀναρχικὸ κίνημα εἶχε ἀναπτυχτεῖ σημαντικὰ κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση τοῦ Κοτόκου. Ὁ τελευταῖος ὑπῆρξε ἓνας σπουδαῖος ὁμιλητῆς καὶ συγγραφέας, ἐκδότης μιᾶς καθημερινῆς ἐφημερίδας πού στράφηκε πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὴ μετὰτρεψε σ' ἓνα ἐργατικὸ περιοδικό, κι ἔπειτα πρὸς τὸν ἀναρχισμὸ κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδραση τοῦ Κροπότκιν. Ἀκόλουθα κρεμάστηκε γιὰ ἐσχάτη προδοσίαν ἀπέναντι στοῦ Μικάδο.* (Ἐλπίζουμε ὅτι θὰ μπορέσουμε νὰ ἐκδώσουμε τὸ «Γιαπωνέζικο Σικάγο» στὴ σειρά αὐτῆ). Ἦταν μιὰ δίκη πού μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴ δίκη τῶν ἀναρχικῶν τοῦ Σικάγου, στὰ 1886.

Ὁ πρῶτος φημισμένος Κινέζος λόγιος πού ἔμελλε νὰ πάει στὴ Γιαπωνία γιὰ νὰ σπουδάσει καὶ νὰ προσχωρήσει στοῦ ἀναρχικὸ κίνημα, ἦταν ὁ Λιού Σι Πέϊ. Τὰ κείμενα τοῦ Λιού Σι Πέϊ, φυλλάγονται μέχρι σήμερα σὰ θησαυρὸς ἀπ' τοὺς Κινέζους Ἀναρχικοὺς. Ὁ Λιού, ἀντίθετα μὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του, ἔδειξε σεβασμὸ ἀπέναντι στὴν Κινέζικη παράδοση, ἢ ὅποια, ὑποστήριζε, ἦταν ἀντιεξουσιαστικὴ, καὶ δήλωσε ὅτι ὁ Ταοϊσμὸς καὶ τὰ κείμενα

Σ.τ.Μ.: Ἡ ἀντίστοιχη λέξη τοῦ αὐτοκράτορα στὰ Γιαπωνέζικα.

τοῦ Λάο Τσέ εἶχαν προετοιμάσει, στήν Κίνα, τὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ στὸν ἀντιεξουσιαστικὸ σοσιαλισμὸ. Ἡ παραδοσιακὴ Κινέζικη κυβέρνησις ἀδιαφοροῦσε γιὰ τὸ λαό. Ὁ λαὸς ἀδιαφοροῦσε γι' αὐτήν. Τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τοῦ Ταϊστὴ λόγιου ἦταν ἡ ἐπίκρισις τῆς κυβέρνησις. Ἡ κυβέρνησις ἀντιμετώπιζε τοὺς ἀνθρώπους ὡς ζῶα ἢ φυτὰ. Οἱ ἄνθρωποι θεωροῦσαν τὴν κυβέρνησις ὡς καταπιεστικὴ καὶ κακὴ. Κατὰ συνέπεια, δὲν ὑπῆρχε καμιά δυσκολία γιὰ νὰ υἱοθετήσουν τὸν ἀναρχισμό, κι ἡ Κίνα, χάρις στὸ μοναδικό της ὑπόβαθρο, ἦταν ἡ πρώτη χώρα πού αὐτὸ ἐμελλε νὰ γίνει, γιὰτὶ ἡ «ἀδιαφορία» ἀπέναντι στὴν κυβέρνησις μποροῦσε νὰ μετατραπῆ σὲ νίκη τοῦ ἀναρχισμοῦ.

Πολλοὶ ἀπ' τοὺς φοιτητὲς πού σπούδαζαν στὸ Τόκιο καὶ σ' ἄλλα μέρη, ἐπέστρεψαν στὴ γενέτειρά τους, τὴν Κίνα, γιὰ νὰ πάρουν μέρος σὲ ἀναρχικὰ κινήματα καὶ κινήματα πού στρέφονταν ἐνάντια στοὺς Μαντσού. Ἀποτέλεσαν τὴ βάση ἑνὸς κινήματος πού τελικὰ συγχωνεύτηκε μ' ἐκεῖνο πού συγκροτήθηκε ἀπ' τὴν Παρισινὴ ομάδα.

Ὁ Λιού Σί Πέι

Τὸ γ' ἀναφέρουμε συνοπτικὰ τὴν ἱστορία τοῦ Λιού, ποὺ εἶναι ἀγνωστὴ στὸ Δυτικὸ ἀναρχικὸ κίνημα, σημαίνει γ' ἀντιμετωπίσουμε τὴ δυσκολία ἐνὸς μυθιστοριογράφου. Θὰ μπορούσε νὰ γίνεῖ μιὰ συνταραχτικὴ ἱστορία ἀπὸ ἕναν ἔμπειρο μυθιστοριογράφο, ἰδιαίτερα λόγῳ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ὑπόβαθρου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Γιατὶ ὁ Λιού ἦταν ἕνας λαμπρὸς λόγιος. Ὁ σεβασμὸς ποὺ ἔτρεφε ἀπέναντι στοὺς κλασσικοὺς κι ἢ ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνάμειξή τους μὲ τὴ σύγχρονη ἀναρχικὴ σκέψη, βασίζονταν σὲ μιὰ ὀλοκληρωμένη γνώση αὐτῶν. Μερικοὶ κουνούσαν τὸ κεφάλι μὲ σκεπτικισμὸ καὶ τὸν θεωροῦσαν ὅτι θὰ πρέπει νᾶναι ἕνας «μαλακὸς» ἀναρχικὸς, ἀλλ' αὐτὸς ἐπέμενε ὅτι ἦταν ἀγωνιστὴς. Ὅμως εἶχε μιὰ ὁμορφὴ σύζυγο. Σὲ κάποια περίπτωσι, αὐτὴ ἀναγκάστηκε σχεδὸν νὰ ὑπερασπιστεῖ τὸν ἑαυτὸ της — μπορούσε νὰ τὴ βοηθήσει ἢ ὁμορφιά της; Δὲν χρησιμοποιοῦσε καλλυντικά. Ὅμως πολλοὶ αισθάνονταν ὅτι δὲν συμβιβαζόταν μ' ἕναν ἐπαναστάτη νὰ ἔχει μιὰ τόσο ὁμορφὴ σύζυγο . . . Ἀλλὰ ἡ ἴδια ἢ Χὸ Τσέν ἦταν ἀγωνίστρια, ἕνα γεγονὸς ποὺ ἔδινε ἀπάντησι σὲ κάθε κριτικὴ. Κάποτε ὁμοῦς πῆρε μέρος σὲ μιὰ δολοφονικὴ ἀπόπειρα καὶ συνελήφθηκε. Ἡ Κινέζικη ἀστυνομία κι οἱ μέθοδοι βασανιστηρίων της, μὲ τὴ βοήθεια ράβδων ἀπὸ μπαμπού, δὲν ἦταν προῖον τῆς φαντασίας τοῦ Σάξ Ρόμερ.* Στὴν πρώτη ἀπόπειρα τῆς ἀστυνομίας νὰ ὑποβάλλει σὲ βασανιστήρια τὴν ὁμορφὴ Χὸ Τσέν, ὁ Λιού «ἔσπασε». Ἐκανε μιὰ συμφωνία κι ὑπάρχει ἢ ὑποψία ὅτι προκάλεσε τὴ σύλληψι μιᾶς ομάδας μὲ τὴν ὁποία δούλευε μαζὶ μὲ τὴ γυναίκα του. Ἐγίνε καθηγητὴς καὶ συγχωρέθηκαν κι οἱ δυὸ ἀπ' τὶς ἀρχὲς γιὰ χάρι τῆς μάθησής του. . . ἀλλὰ ὁ Λιού πέθανε πολὺ σύντομα, ἀπὸ κατάθλιψι καθὼς λέγεται. . .

Σ.τ.Μ.: Συγγραφέας ἀστυνομικῶν μυθιστορημάτων τρόμου μὲ ἥρωα τὸ Φὸ Μαντσού.

Τὸ νέο κίνημα

Τὸ Κίνημα ποὺ δημιουργήθηκε τόσο ἀπ' τὸ Νέο Αἰώνα ὅσο κι ἀπ' τὸ Λιού, εἶχε ὑποστῆ ἄγριες διώξεις καὶ κατατρεγμούς. Τελικὰ συγχωνεύτηκε σ' ἓνα νέο ἀναρχικὸ κίνημα, ἡ συγκρότηση τοῦ ὁποῖου ὀφείλεται στὸ Λιού Σζού Φου (γνωστὸ ὡς Σι Φου). Γιὰ πρώτη φορά τὸ κίνημα ἔπαψε νὰ εἶναι ἓνα κίνημα ποὺ ὑποστηρίζονταν ἀπὸ ἐμιγκρέδες, ἀν καὶ συνέχιζε νὰ βασίζεται σὲ ἐργάτες ποὺ πήγαιναν γιὰ νὰ σπουδάσουν στὸ ἐξωτερικὸ κι ἐπέστρεφαν πίσω μὲ τεχνικὴ κατάρτιση κι ἐπαναστατικὴ πείρα.

Ὁ Σι Φου κυκλοφόρησε ἓνα περιοδικὸ στὸ Χόνγκ Κόνγκ. Στὰ 1907, εἶχε πάρει μέρος σὲ μιὰ ἀπόπειρα ἐξέγερσης στὸ Κουαντούγκ. Ὁ Σι Φου εἶχε ἐκλεγεί γιὰ νὰ δώσει τὸ σύνθημα γιὰ τὴν ἐξέγερση, μὲ τὴ δολοφονία τοῦ ναυάρχου Λή Τσουν. Δυστυχῶς, οἱ χημικὲς τοῦ γνώσεις ἦταν ὑποτυπώδεις κι ἄφησε τὴ βόμβα νὰ ἐκραγεῖ μέσα στὸ χέρι του. Ἐχασε ἔτσι τὰ δάχτυλα τοῦ ἐνὸς χεριοῦ. Καταδικασμένος σὲ τριάντα χρόνια φυλάκιση, γιὰ τρομοκρατικὲς ἐνέργειες, κέρδισε μὲ τὴ μάθησή του τὸ θαυμασμὸ τῶν δεσμοφυλάκων του καὶ μετὰ ἀπὸ τρία χρόνια ἀφέθηκε ἐλεύθερος. Οἱ τοπικὲς ἀρχὲς εἶχαν κάνει αἴτηση γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή του, τόσο μεγάλο σεβασμὸ ἔτρεφαν γιὰ τὰ γράμματα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Κίνα. Ἀφέθηκε ἐλεύθερος στὰ 1909, καὶ στὰ ἐπόμενα ἕξ χρόνια ὑπῆρξε ὁ μεγάλος ἐμπνευστὴς τοῦ Κινέζικου ἀναρχικοῦ κινήματος. Ἰδρυσε τὸν περίφημο ἐκδοτικὸ οἶκο Πίνγκ Μίνγκ. Μετὰ ἀπὸ μιὰ ἀπόπειρα γιὰ νὰ δολοφονήσει τὸν Πρίγκηπα Ρήτζεντ, πῆγε νὰ ζήσει στὴ Σαγγάη. Ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ ἀνακάλυψε ὅτι ἡ Σαγγάη ἀποτε-

λοῦσε τὸ τελειότερο κέντρο γιὰ ὑπονομευτικὴ δραστηριότητα. Ἡ Κινέζικη κυβέρνησις δὲν εἶχε καμιά ἀρμοδιότητα σύμφωνα μὲ τὸν Διεθνή Διακανονισμόν κι οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν μπορούσαν νὰ ξεχωρίσουν τὸν ἕνα Κινέζο ἀπ' τὸν ἄλλο — ἀπ' τὴ δική τους σκοπιὰ ἦταν ὅλοι ὑπάνθρωποι. Οὔτε ἡ Διεθνὴς ἀστυνομία μπορούσε ποτὲ νὰ διαβάσει τίς ἐφημερίδες! Ἴσως νὰ μπορούσαν οἱ Κινέζοι ὑφιστάμενοί τους, ἀλλὰ προτιμοῦσαν πάντοτε νὰ μὴν ἐπειθαίνουν. Οἱ καιροὶ ἦταν ἐπικίνδυνοι. . .

Τὰ περισσότερα ἄρθρα τοῦ Νέου Αἰῶνα ἀναδημοσιεύτηκαν καθὼς ἐπίσης κι ἄρθρα καὶ μπροσοῦρες ἀπ' ὅλοκληρο τὸν κόσμον. Μέσα σὲ ἕξι χρόνια, ἐκδόθησαν περισσότερα ἀπὸ 70 βιβλία στὰ ὁποῖα δὲ συμπεριλαμβάνονται οἱ μεταφράσεις!

Ἡ Ἐσπεράντο

Ἐδῶ δὲ θὰ πρέπει νὰ ξεχάσουμε ν' ἀποτίσουμε φόρο τιμῆς στὴ δράση τῆς Ἐσπεράντο, τῆς διεθνοῦς γλώσσας. Εἶναι ἀναπόσπαστη ἀπ' τὴν ἱστορία τῶν Κινέζων Ἀναρχικῶν. Κάποτε, τὸ ριζοσπαστικὸ κίνημα σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον, προσδοκοῦσε μὲ ἐλπίδα τὴν ἐπιτυχία τῆς Ἐσπεράντο. Σήμερα θὰ πρέπει κανεὶς νὰ ὑποθέσει ὅτι τὸ ὄνειρο ἔσθησε ἢ ὅτι κάτι συνέβηκε. Ἀλλὰ στὴν Κίνα υἱοθετήθηκε ἀπ' τὴν ἀρχή. Βιβλία καὶ μπροσουῦρες ἀπ' ὄλο τὸν κόσμον μεταφράστηκαν ἀπ' τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Πίνγκ Μίνγκ. Ἰδέες καὶ ἀγῶνες τῆς Ρωσίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Μεξικοῦ, ἀποδόθηκαν στὰ Κινέζικα κατευθεῖαν μέσα ἀπ' τὸν ἀναρχικὸ τύπο. Πῶς; Μόνο χάρις στοὺς Ἐσπεραντιστὲς ἀναρχικοὺς. Οἱ Κινέζοι ἀναρχικοὶ δὲν εἶχαν περισσότερες δυνατότητες, γιὰ νὰ μεταφράσουν ἀπὸ τόσες πολλὲς Εὐρωπαϊκὲς γλώσσες, ἀπ' ὅτι εἶχαμε μεῖς μεταφράζοντας ἀπ' τὰ Κινέζικα.

Συγκρίνετε τὸν εὐπρόσιτο χαραχτήρα τῆς ἀναρχικῆς φιλολογίας στὴν Κίνα μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, μὲ τὴν κατάστασι πού ἐπικρατεῖ στὴν Ἀγγλία — ὅπου δὲν ὑπῆρξε ποτὲ κανένας περιορισμὸς σ' ὁλόκληρη τὴ χρονικὴ περίοδο μὲ τὴν ὁποία ἀσχολούμεθα! Ἐκτὸς ἀπ' τὸν Κροπότκιν (στὸ μέτρο πού ἀποτελοῦσε κι ὁ ἴδιος ἓνα κομμάτι τοῦ Βρεττανικοῦ κινήματος ὅπως κι ὁποιοσδήποτε ἄλλος) ποιοὶ ξένοι ἀναρχικοὶ συγγραφεῖς εἶναι γνωστοί; Ἀποσπάσματα ἀπ' τὸν Μπακούνιν, μερικὲς μπροσουῦρες τοῦ Μαλατέστα, οἱ Ἀμερικάνοι ἀναρχικοί. . . , ἀλλὰ τίποτα ἀπὸ τοὺς Ἰσπανοὺς συγγραφεῖς, τίποτα ἀπ' τοὺς Γάλλους, οὔτε ἀκόμα κι ἀπ' τοὺς ἱστο-

ρικούς τῆς Διεθνούς — ἓνα βιβλίο τοῦ Προυντόν — καὶ φυσικά τίποτα ἀπ' ὁποιαδήποτε μὴ εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα.

Γιατί; Διότι ὁ Κινέζος συγγραφέας, ποὺ ἐργάζονταν στὸν ἀναρχικὸ ἐκδοτικὸ οἶκο, μποροῦσε νὰ παρουσιάσει τὴν παγκόσμια ἀναρχικὴ φιλολογία, μεταφρασμένη στὴν Ἑσπεράντο. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ Ἑσπεραντιστὲς θὲ δεχτοῦν αὐτὸ σὰ μιὰ ἐντελῶς «αὐτόβουλη μαρτυρία». Εἶναι ἀλήθεια ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι ὀλόκληρη ἡ ἱστορία. Τὸ τεράστιο ἔργο τῶν Κινέζων ἀναρχικῶν μπορεῖ νὰ ἐχτιμηθεῖ μόνο ἂν κοιτάξουμε πίσω στὰ 1944. Ἦταν μιὰ δύσκολη χρονιά γιὰ νὰ γιορταστοῦν τὰ ἑκατοντάχρονα τοῦ Κροπότκιν. Στὸ Λονδίνο ὁμως κυκλοφόρησε σ' ἓναν τόμο, μιὰ σειρά διαλεχτῶν ἔργων τοῦ Κροπότκιν, ποὺ ἐκδόθηκε ἀπ' τὸ Χέρμπερτ Ρήντ. Ἦταν μιὰ ἀξιόλογη δουλειά. Δὲν μπορεῖ ὁμως νὰ συγκριθεῖ μὲ τὰ ἔργα τοῦ Κροπότκιν ποὺ ἐκδόθηκαν σὰ φόρος τιμῆς γιὰ τὰ ἑκατοντάχρονα του, στὰ 1940-45 ἀπὸ τὸν Λή Φάι Κάν (ποὺ εἶναι γνωστὸς σὰν Πά Τσίν) γιὰ τὸν ὁποῖο θὰ μάθουμε περισσότερα ἀργότερα. Ἀλλὰ εἶναι ἀρκετὸ νὰ ποῦμε ὅτι ἦταν, φυσικά, ἓνας Ἐπαναστάτης λόγιος (ἂν καὶ τὰ ἅπαντα μεταφράστηκαν ἀπ' τὸν ἀδελφὸ του κατ' εὐθείαν ἀπ' τὰ Ρώσικα).

Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1911

Ὅταν ανέλαβε τὴν ἐξουσία ὁ Σούν Γιατ Σέν, ὁ Σι Φου ἄρχισε νὰ ἐκδίδει τὴν περίφημη ἡμερησία του «Ο ΚΟΚΚΟΡΑΣ ΠΟΥ ΛΑΛΕΙ ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ» (ποῦ ἀργότερα ἔγινε γνωστὴ μὲ τ' ὄνομα Λαϊκὴ Φωνή) — ἡ ὁποία ἀργότερα ἔπαιξε πρωτοποριακὸ ρόλο στὴ δημιουργία τῶν πρώτων βιομηχανικῶν σωματείων, δηλαδή, ἐργατικῶν συνδικάτων σὲ ἐμβρυακὴ κατάσταση. Διαμαρτυρήθηκε ἐναντία στὴν ἀποδοχὴ θέσεων, στὰ πλαίσια τῆς Κουομιτάγκ, ἀπὸ πολλοὺς ἐκπροσώπους τῆς παλιᾶς φρουρᾶς, μερικοὶ ἀπ' τοὺς ὁποίους συνέχιζαν νὰ διαμαρτύρονται πῶς δὲν εἶχαν προδώσει τίς ἀναρχικὲς τοὺς ιδέες. Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα εἶχε ἐμφανιστεῖ στὴν Κίνα κι ἡ ἀναμφίβολα ἐπαναστατικὴ του παρόρμηση κι ὀργανωτικὴ ἰκανότητα, τὸ ὀδήγησε σὲ ὀξεία ἀντίθεση μὲ τὸ ἀναρχικὸ κίνημα. Ἐπισημάνε εἰρωνικὰ τὸ γεγονός ὅτι μερικοὶ ἀναρχικοὶ προσχώρησαν στὴν Κουομιτάγκ (ἂν κι αὐτὴ ἦταν ἀκόμα ἓνα φιλελεύθερο καθεστῶς καὶ δὲν εἶχε ἀκόμα διαφθαρεῖ ὅπως συνέβηκε ἀργότερα). Ἄλλ' ὁ ΚΟΚΚΟΡΑΣ δὲν ἐπιχείρησε νὰ τοὺς συγχωρήσει ἢ νὰ συσκοτίσει τὸ πρόβλημα.

«Ἄν ποτὲ κανεὶς φαντάστηκε ὅτι: οἱ ἀναρχικοὶ, θὰ τοῦ προσφέρουν τὴν ἐλευθερία, θὰ λύσουν τὰ προβλήματά του, θὰ τὸν ὀδηγήσουν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, δὲν κατάλαβε ποτὲ τὸν ἀναρχισμό», σάλπισε. «Δὲν ὑπάρχουν ὑπέρτατοι σωτῆρες, οὔτε ἡγέτες, οὔτε κι ἀναρχικοὶ ἀκόμα, ὄχι, οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ Θεοὶ κι ἂν φανταστήκατε ὅτι οἱ Θεοὶ ἢ οἱ ἀναρχικοὶ δὲν εἶναι ἄνθρωποι μ' ὅλες τοὺς τίς ἀτέλειες, ἐξαπατήσατε τελείως τὸν ἑαυτὸ σας. Ὑπάρχει περίπτωση νὰ καταλάβιθαι ἓνα ἀξίωμα; Ὁχι. Ἐλπίζω πῶς ὄχι.

Ἄλλὰ ἀκόμα ἐλπίζω ὅτι δὲ θὰ ὑποστῶ βασανιστήρια, ὅπως ὁ σύντροφος Α, οὔτε τίς σπαραχτικές κραυγές τῶν πεινασμένων μου μωρῶν, ὅπως ὁ σύντροφος Β. Αὐτὸ ποὺ μ' ἐνδιαφέρει εἶναι: πῶς νὰ συνεχίσουμε νὰ παλεύουμε».

Τὸ πρῶτο καθῆκον τοῦ ΚΟΚΚΟΡΑ ἦταν ἡ βιομηχανικὴ ὀργάνωση κι ἔτσι ἓνα νέο ἀναρχικὸ κίνημα ξεπρόβαλε στὶς λίγες βιομηχανικὲς πόλεις ποὺ ὑπῆρχαν στὴν Κίνα. Ἄρχισαν μὲ πρότυπο τοὺς Ἰνγκ ἢ ἀκόμα καὶ συνδικάτα δυτικοῦ τύπου. Ἀνάμεσα στὰ 1919 καὶ 1923, ἔγιναν πολλές ἀπεργίες οἱ ὁποῖες ἔδειξαν τὴν αὐξανόμενη δύναμη τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν εἰδικώτερα.

Στὰ 1920, τὸ ἀναρχικὸ κίνημα ἐγκαθιδρύθηκε στὴν Καντώνα (τὴν ὁποία ὁ Πά Τσιν ἀποκάλεσε «Ἡ Βαρκελώνη τῆς Ἀνατολῆς»), μετὰ τὴν ἀπεργία τῶν ἐργατῶν κλωστοῦφαντουργίας στὸ Τσανγκσά. Αὐτὴ παρέμεινε ἀπὸ τότε τὸ προπύργιο τοῦ ἀναρχισμοῦ. Στὴν περίοδο 1965-1966, οἱ ἐργάτες κατέβηκαν σὲ ἀπεργία στὰ ἴδια ἀκριθῶς μέρη, αὐτὴ τὴ φορά ἐνάντια στὸν ἔλεγχο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ διατήρησαν ἐλευθεροῦργία τὰ ἐργαστᾶσια χωρὶς διευθυντὲς ἢ ἔλεγχο ἀπὸ πάνω. Οἱ σπόροι φυτεύτηκαν στὰ 1920. Ἡ ἐπανεισαγωγή τῆς Κομματικῆς διεύθυνσης στὰ 1967, δὲν ὑπῆρξε εὐχάριστη κι ὁ ἀγῶνας συνεχίζεται.

Ὁ Σι Φοὺ ἱδρυσε κατόπιν τὴν Ἑταιρεία γιὰ τὴ μελέτη τῆς Λιτότητας, στὴ Γαλλία. Μιὰ ἀπὸ τίς μόνιμες ἔλξεις τῆς Γαλλίας ἦταν ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἔλλειψη θρησκευτικῆς διαφώτισης στὰ σχολεῖα. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ, τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα θρέθηκε ν' ἀντιμάχεται ὄχι μόνον τὴν παραδοσιακὴ θρησκεία ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱεραπόστολους. Οἱ Ἑταιρεῖες τῆς Ἐγκράτειας, τὰ παλιὰ προπύργια τῆς ἀριστερᾶς, ἀποδείχτηκαν πῶς ἦταν γόνιμο ἔδαφος γιὰ τοὺς ἱεραπόστολους. Ἐπιπλέον, στὴν ὕλική σφαῖρα, ἡ υἱοθέτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ σήμαινε τὴ δυνατότητα γιὰ μιὰ σταδιοδρομία, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ λόγιο, ἀδέσμευτη ἀπὸ κυβερνητικὰ ψηφίσματα ἢ τοὺς μανδρινούς. Οἱ «ξένοι διάβολοι» ἀνάπτυξαν τίς ἐμπορικὲς συναλλαγές στὴ Κίνα κι ἔδειχναν προτίμηση στοὺς Χριστιανούς ἀναφορικὰ μὲ τίς διευθυντικὲς θέσεις τῶν ἐπιχειρήσεων. Δὲν ὀφείλονταν ἐντελῶς στὴ χάρη τῆς Καινῆς Διαθήκης, αὐτὸ ποὺ προκάλεσε τὸν προσηλυτι-

σινό πολλῶν στό Χριστιανισμό, στό χρόνια ἐκεῖνα... Οἱ «Κινέζοι Χριστιανοί» ἀποτελοῦσαν ἐπίσης ἕνα μεγάλο ποσοστό, καθώς ἡ ἐκκλησία σήμαινε κάποτε ἀπασχόληση.

Γιά μιὰ ἀκόμα φορά οἱ φοιτητές πήγαιναν στή Γαλλία. Αὐτή τή φορά ὁμως προσπάθησαν νά ἰδρύσουν τὸ δικό τους πανεπιστήμιο, στή Λυών. Τὸ ἀποκαλούμενο «Κίνημα γιά τή μελέτη τῆς ἐργασίας» ἀποδείχθηκε ὅτι εἶχε τεράστια ἐπιτυχία. Ἐνισχύθηκε ἀπ' τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἴδια ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνηση, τελικά, προσκάλεσε Κινέζους ἐργάτες, κατὰ τὴ διάρκεια, τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πόλεμου, γιά ν' ἀναπληρώσει τὸ ἀνθρώπινο δυναμικό της μέ φτηνό ἀντάλλαγμα. Ἀνάμεσα στοὺς Κινέζους, πού ἤρθαν στή Γαλλία, ὑπῆρχαν ἑκατοντάδες σοσιαλιστές κι ἀναρχικοί. Εἶχαν τίς διαφορές τους μέ τίς Γαλλικὲς ἀρχές καί κατὰ τὴ διάρκεια μιᾶς ἀπόπειρας γιά νά καταλάβουν τὸ πανεπιστήμιό τους (γιά τὸ ὁποῖο εἶχαν πληρώσει) ἑκατοντάδες ἀπ' αὐτοὺς συνελλήφθησαν ἀπ' τὴν ἀστυνομία, μεταφέρθηκαν στή Μασσαλία, καί ἀπελάθηκαν μέ τὴ βία. Ἀνάμεσα στοὺς φοιτητές αὐτοὺς, ὑπῆρχαν ντουζίνες ἀνθρώπων, πού εἶναι σήμερα Κομμουνιστές ἀξιωματοῦχοι. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ὁ Τσέν Τσὺν Χσὺν (πού κατέχει τώρα μιὰ κυβερνητικὴ θέση στή Ν. Κίνα) ὁ ὁποῖος ὅταν ἐπέστρεψε ἔκανε μιὰ δημόσια συζήτηση μέ τὸν Οὐ-Σέγγκ-Πάι, ἕνα μέλος τῆς ομάδας ΚΟΚΚΟΡΑΣ, ἡ ὁποία μεταβλήθηκε κυριολεχτικὰ σὲ μονομαχία.

Ἡ διαμάχη προεκτάθηκε στίς διάφορες ἐφημερίδες τους κι ἀποτελέσει τὴν ὕλη ἑνὸς βιβλίου, τὸ ὁποῖο ἔχει διασωθεῖ. Ἐλπίζουμε ὅτι τὸ δοκίμιο αὐτὸ θ' ἀποτελέσει ἕνα ἐρέθισμα ὥστε νά τὸ μεταφράσει στό Ἀγγλικὰ κάποιος Κινέζος λόγιος. Ὁ μόνος λόγος πού αὐτὸ δὲν ἔχει συμβεῖ προηγούμενα, εἶναι ἡ ἀλαζονικὴ ματαιοδοξία τοῦ Μάο-Τσέ-Τσουνγκ, ὁ ὁποῖος ἐπέμενε νά ἐκδίδονται ξανά καί ξανά τὰ προσωπικά του κείμενα κι ἔχει ξεχάσει ὅτι ὑπάρχουν κι ἄλλοι Μαρξιστές ἐκτός ἀπ' αὐτόν. Ὑπάρχουν λίγες μόνο ἀξιόλογες κριτικὲς ἐπιθέσεις ἐνάντια στόν ἀναρχισμό. (Ἡ μπροσούρα τοῦ Στάλιν γιά τὸν ἀναρχισμό εἶναι τόσο παράλογη πού δὲν ἀξίζει οὔτε τὴν περιφρόνησή μας). Αὐτὴ ἡ ἀνταλλαγή ἀπόψεων, πού ἔχει τὸν τίτλο ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙ-

Σ Μ Ο αποτελεί μια αντικειμενική κριτική του αναρχισμού απ' τόν Τσέν, από μια ορθόδοξη κομμουνιστική σκοπιά, μαζί με μια εκτεταμένη απάντηση απ' τόν Ού. (Έκδόθηκε στην Καντώνα, στα 1922).

Ο Τσέν είναι ειλικρινής, από Μαρξιστική-Λεβινιστική σκοπιά, αποκηρύσσοντας τις έθελοντικές γνώσεις και την ελεύθερη δημοσπονδία. «Τί ξεκαθαρίζεται αναφορικά με τή συλλογική κρίση των άδαων ανθρώπων;». Ρωτά. Ο Ού, που υποστηρίζει μια αναρχοσυνδικαλιστική άποψη, όπως έκανε από τότε κι ολόκληρο τὸ Κινέζικο κίνημα, απάντησε όπως έπρεπε στον Τσέν.

Τὰ κείμενα τοῦ Πά - Τσιν

Ἐνάμεσα στοὺς φοιτητές, ποὺ προσχωροῦν τώρα στὸ ἀναρχικὸ κίνημα, στὸ ἀποκορύφωμα τῆς μαζικῆς του ἐπιρροῆς, μέσα στὴ δεκαετία τοῦ 1920, ἦταν κι ὁ Λή Φέι Κάν, ποὺ κατάγονταν ἀπὸ εὐπορὴ οἰκογένεια τὴν ὁποία ἐγκατέλειψε γιὰ χάρις τοῦ ἀναρχισμοῦ. Ὁ Λή υἱοθέτησε τ' ὄνομα «Πά-Τσιν» — ἢ Μπά - Κιν στὰ Ἀγγλικά (Μ π α κοῦνιν - Κροπότκ ι ν) — κι ἔγινε ἓνας ριζοσπαστικὸς δημοσιογράφος. Ἐγραφε ἐκτεταμένα γιὰ τὸ ἀναρχικὸ κίνημα καὶ μετάφρασε τὰ ἅπαντα τοῦ Μαλατέστα, τὰ περισσότερα ἔργα τοῦ Μπακούνιν, πολλὰ δοκίμια τοῦ Κροπότκιν καθὼς ἐπίσης κι ἀμέτρητα ἄλλα ἔργα. Ἀργότερα, πῆγε νὰ σπουδάσει στὸ Παρίσι καὶ κατόπιν στὸ Λονδίνο. Ἐκεῖ συνάντησε τὸν Τόμ Κήιλ, τὸν Ἀλέξανδρο Μπέργκμαν, τὸν Μάξ Νεττλώ κι ἀλληλογράφησε γιὰ πολὺ καιρὸ μὲ τὴν Ἑμμα Γκόλντμαν (τῆς ὁποίας ἔγραψε μιὰ βιογραφία στὰ Κινέζικα).

Πολὺ πρόσφατα, ἔχει ἀσχοληθεῖ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του, ἡ καθηγήτρια Ὑλγα Λάνγκ, σὲ μιὰ ὑπέροχη ἀνάλυση κι εἰσαγωγὴ στὰ μυθιστορήματά του. Ἐξετάζει τὸ ἓνα ἐπεισόδιο μετὰ τὸ ἄλλο, ἀπ' τὰ ἔργα του. (Ἡ ἀμεροληψία της εἶναι ἀξιοσημείωτη στὸ ὅτι γεννήθηκε στὴ Ρωσία κι ἡ οἰκογένειά της προφανῶς ὑπέφερε ἢ ἐκδιώχθηκε ἀπ' τὸ σπίτι της, ἀπ' τοὺς Μαχνοβίτες). Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Πά-Τσιν ἀπέχουν πολὺ ἀπ' τὸ νὰ εἶναι ἀμερόληπτα. Ἐμπνέεται τὸν ἓνα χαρακτήρα μετὰ τὸν ἄλλο ἀπ' τὸ ἀναρχικὸ κίνημα. Μολοντοῦτο, διατήρησε τὴ λατρεία τῶν νεαρῶν ἀναγνωστῶν του σ' ἐλόκληρη τὴν Κίνα, τόσο κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία τῆς Κουομιντάγκ δ-

σο και τῶν Κομμουνιστῶν. Οἱ ἥρωες κι οἱ ἡρώιδες του εἶναι ὅλοι ἀναρχικοὶ κι ἂν μερικὲς φορές αὐτὸ δὲν φαίνεται καθαρὰ στὰ μυθιστορήματά του, μπορεῖ κανεὶς νὰ βασιστεῖ στὸ ὅτι ἔχουν μιὰ εἰκόνα τοῦ Μπακούιν στὸν τοῖχο ἢ ἀναφέρουν μιὰ ἀπ' τὶς φυσιογνωμίες τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος. (Βλέπε τὸ Παράρτημα Δ'). Ἐπανελημένα τὸν κριτικάρισαν διάφοροι ἄγγλοι συγγραφεῖς, γιὰ τὴν προσήλωσή του στὸ ἀναρχικὸ κίνημα ἢ γιὰ τὴν ἀπαισιοδοξία ποὺ ἔτρεφε ἀναφορικὰ μὲ τὸ μέλλον τῆς Κίνας (κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία τῆς Κομμουντάγκ καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος).

Ἡ Κομμούνια τῆς Σαγκάης

Ἄν κι ὁ Λιού (Σί Φού) πέθανε στὰ 1915, σὲ νεαρή ἡλικία, τὸ περιοδικὸ ποὺ εἶχε ἰδρύσει στὴ Σαγκάη κι ἡ ὀργάνωση (Ἐταιρεία τῆς Καρδιάς) συνέχιζαν ν' ἀκμάζουν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δεκαετίας τοῦ '20. Τὸ φοιτητικὸ κίνημα ποὺ δημιουργήθηκε στὸ Τσεγκιού, ἀπ' τοὺς ἀναρχικοὺς τῆς Σαγκάης, ἐξαπλώθηκε γρήγορα. Ἦρθε σὲ σύγκρουση μὲ τὸ στρατὸ σὲ διάφορες εὐκαιρίες (τὰ γεγονότα ἔκαναν ἐντύπωση στὸν Πά Τσίγ ποὺ τὰ ἀποθανάτισε στὰ μυθιστορήματά του). Ἀλλὰ σὰν ἀποτέλεσμα τῆς ἐκτεταμένης φοιτητικῆς ἀγκιτάτσιας, ἦρθε ἡ ἐμφάνιση τοῦ κινήματος τῆς Κομμουνιστικῆς Νεολαίας. Σὲ ἀπάντηση, οἱ ἀναρχικοὶ ἴδρυσαν τὴν Τ σ ο ὑ ν - Σ ἦ (Ἀμερόληπτη Ἐταιρεία) ἡ ὁποία ἄρχισε νὰ ἐκδίδει τὴν ἑφημερίδα Πίνγκ Μίνγκ Τσι Σένγκ (Λαϊκὴ Φωνή). Αὐτὴ ἦταν ἡ καταγωγὴ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Πίνγκ Μίνγκ, ποὺ εἶναι τόσο γνωστὸς στοὺς διεθνεῖς ἀναρχικοὺς κύκλους. Ἦταν ἀφιερωμένος στὴ μνήμη τοῦ Σὴ-Φού.

Στὸ μεταξύ, τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα, ἀνεξάρτητα ἀπ' τὴν παραταξιακὴ του διαίρεση σὲ Κουομιτάγκ, Κομμουνιστὲς ἢ Ἀναρχικοὺς, ἐξαπλώνονταν σ' ὁλόκληρη τὴν Κίνα. Ἡ περίοδος 1925-27, ἀποκαλεῖται «Ἡ Μεγάλη Ἐπανάσταση» — ὅταν ἡ Κουομιτάγκ κατέλαβε τελικὰ τὴν ἔξουσία. Στὰ 1925 ἔγινε μιὰ μεγάλη ἀπεργία στὴ Σαγκάη, ἡ ὁποία προκάλεσε ἀπεργίες καὶ βιαιότητες σ' ὁλόκληρη τὴν Κίνα. Σχηματίστηκε μιὰ «Ἐνωμένη Ἐπιτροπὴ ἀπὸ Ἐργάτες, Φοιτητὲς κι Ἐμπόρους», ἡ ὁποία κάλεσε τὸ λαὸ νὰ κατέβει σὲ γενικὴ ἀπεργία στὴ Σαγκάη (ποὺ ἦταν κάτω ἀπὸ ξένη κυριαρχία)

της οποίας απόηχος υπήρξε μιὰ σειρά από διαδηλώσεις κι άπεργίες σ' όλόκληρη τήν Κίνα.

Μετά τήν τελική νίκη της Κουομιτάγκ, ό Τσανγκ Κάι Σέκ έγινε πρωθυπουργός. Τό πρώτο που έκανε ήταν ν' άπαλλαγεί από τους Κομμουνιστές συμμάχους του. Αύτοι όδηγήθηκαν στην παρανομία κι έκαναν ύπερεπαναστατικά καλέσματα για έξεγέρσεις ενάντια στην κυβέρνηση του Τσανγκ. Σε πολλά μέρη της Κίνας δημιουργήθηκαν ιδιωτικοί στρατοί. Ό μεγάλος άγώνας του Κομμουνιστικού Κόμματος για νά κερδίσει τήν έξουσία είχε άρχισει. Καθώς πέρασαν τά χρόνια, ή Κουμιτάγκ διαφθείρονταν όλοένα και περισσότερο άπ' τήν έξουσία. Συνέχισε ό,τι είχαν αφήσει οί παλιοί Ιμπεριαλιστές. Οί Κομμουνιστές, αντίθετα, συνέχιζαν ν' αντιστρατεύονται τήν παλιά καπιταλιστική τάξη. Ζούσαν μιὰ ζωή γεμάτη στερήσεις κι ανάπτυσαν ενεργητική δράση. Είχαν όλα τά «κυβερνητικά» χαρίσματα της εποχής εκείνης. Θα έκαναν τά πάντα για τό λαό εκτός άπ' τό νά έγκαταλείψουν τίς εύκαιρίες που θα παρουσιάζονταν για τήν κατάληψη της έξουσίας.

Αύτή άκριβώς τήν εποχή, ξέσπασε μιὰ μεγάλη άπεργία στη Σαγκάη, που ή κύρια αίτία της ήταν οικονομική αλλά κι ή όποια είχε επίσης μιὰ κοινωνικοοικονομική απόχρωση... Οί προηγούμενες άπεργίες, ύποστηρίζονταν άπ' τους Κινέζους χρηματιστές και καπιταλιστές, που αντιμεύχονταν τους επαγγελματικούς τους ανταγωνιστές στη Σαγκάη. Τώρα οί εργάτες στράφηκαν επίσης ενάντια και στους Κινέζους καπιταλιστές. Σε μεγάλα τμήματα της Σαγκάης οί εργάτες μπόρεσαν νά καταλάβουν τά εργοστάσια όπου δούλευαν. Τό αναρχικό κίνημα ανακήρυξε τήν «Κομμούνα της Σαγκάης». Φιλοδοξούσαν νά καταλάβουν τήν πόλη και νά τή μεταβάλλουν σε Έλεύθερη Πόλη, ανεξάρτητη άπ' τό Διεθνή Διακανονισμό και τήν Κινέζικη Κυβέρνηση. Αύτή υπήρξε ή τελευταία σημαντική μάχη του αναρχικού κινήματος, οργανωμένου σαν τέτοιο. Διακήρυξε στην Κίνα ό,τι θα έγκαθίδρυε μιὰ έλεύθερη κοινωνία στη Σαγκάη ή θα προχωρούσε πολεμώντας σ' όλόκληρη τή χώρα. Οί ένωμένες δυνάμεις τόσο της Κουομιτάγκ όσο και των ξένων δυνάμεων (μέ τίς όποιες ύποτίθεται ό,τι ήταν αντίθετη) βοήθησαν στη συντριβή της Κομμούνας της Σαγκάης. Η τελευταία έπεσε μαχόμενη.

Οἱ Κομμουνιστές, σὲ μιὰ μπροσούρα μὲ τίτλο «Ἴσπε τῆ Σαγκάη νὰ καεῖ», ὑποσχέθησαν «οὔτε μιὰ δεκάρα οὔτε μιὰ σφαίρα». Ὁ λόγος αὐτῆς τῆς ἀδιαφορίας ἀπὸ μέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, ἔγινε φανερός λίγους μῆνες ἀργότερα ὅταν ἐγκαινίασαν τὴ δική τους στρατιωτικὴ ἐπίθεση γιὰ νὰ καταλάβουν τὴν πόλη. (Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἄλλοῦ, ἢ λέξι «τυχοδιωκτισμός» στὴν μαρξιστικὴ διάλεχτο καθορίζεται ὡς ἡ στρατιωτικὴ ταχτικὴ ποὺ δὲν ἔχει τὴν ὑποστήριξη τῶν μαζῶν κι αὐτὴ ἀκριβῶς περιγράφει τὴ στάση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη). Ἀντίθετα ὅμως, μὲ τὸν ἀναρχικὸ ἢ ἀκόμα καὶ τὸ Γαριβαλδικὸ «τυχοδιωκτισμὸ» οἱ Κομμουνιστὲς ὄχι μόνον δὲν εἶχαν τὴν ὑποστήριξη τῶν μαζῶν (εἶχαν ἀφήσει στὴ μοίρα του τὸ ἐργατικὸ κίνημα) ἀλλὰ — ὅπως ἔνα φασιστικὸ κίνημα — στρέφονταν ἐνάντια σ' αὐτές.

Διαλέξτε! 'Εθνικιστές ἢ Κομμουνιστές

Τὰ χρόνια πού ἀκολούθησαν ὑπῆρξαν δύσκολα γιά τοὺς ἀναρχικούς. Ἐπρεπε γὰ διαλέξουν ἀνάμεσα στὸν Τσάγγκ καὶ τὸν Κόκκινο Στρατό. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἦταν μιὰ ἀπλή ἀκαδημαϊκὴ ἐκλογή (ὅπως ἐκείνη πού ἀντιμετωπίζει ὁ καλοπερασάκιας ἀριστερὸς στὴν Ἀγγλία, ὅταν λέει, ἴσως, ὅτι θὰ προσφέρει τὴν ὑποστήριξή του στὸν Χὸ Τσί Μίνχ «κάτω ἀπὸ ὄρους»). Ἐπρεπε ν' ἀποφασίσουν σὲ ποιά περιοχὴ θὰ ζοῦσαν. Μερικοὶ ἀπ' τὴν παλιὰ φρουρὰ εἶχαν προσχωρήσει στὴν Κουομιντάγκ, ἄλλοι χωρὶς ἀμφιβολία πῆγαν μὲ τοὺς Κομμουνιστές. Ἀλλὰ οἱ περισσότεροι πού παρέμειναν ἀναρχικοὶ, ἔπρεπε ν' ἀποφασίσουν σὲ ποιά περιοχὴ θὰ ζοῦσαν. Ὑπῆρξαν μερικοὶ πού εἶπαν ὅτι τουλάχιστον στὴν Κουομιντάγκ, μποροῦσε κανεὶς νὰ κάνει συγκεντρώσεις. Αὐτὸ ἦταν σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς ἓνα ριψοκίνδυνο ἐγχείρημα. Μήπως ὁμως, ἀποζημιῶνε γιὰ τὴ διαφθορά; Τελικὰ ἀναπτύχθηκε ἐκεῖ ἓνα διαιρειμένο, μὴ-δημοσπονδιακὸ κίνημα, ἀπομονωμένο ἀπ' τὴν τεράστια ἔκταση τῆς χώρας καὶ τὴν ἔλλειψη ταχυδρομικῆς ἐπικοινωνίας ἢ ἐνὸς ἐλεύθερου τύπου, τὸ ὁποῖο χρησιμοποίησε τὴν ἀποικία τῆς Σαγκάης σὰν ἀρχηγεῖο καὶ ταχυδρομεῖο.

Ὅμως, ὅταν ὁ Πά-Τσιν ἐπέστρεψε ἀπ' τὴν Εὐρώπη στὴ Σαγκάη, στὰ 1929, μπόρεσε ν, ἀρχίσει ἀμέσως τὶς ἐκδόσεις (τὸ πρῶτο ἔργο πού εἶχε τίτλο «Ἀπ' τὸν καπιταλισμὸ στὸν ἀναρχισμό», ἦταν μιὰ προσαρμογὴ τοῦ δοκίμιου τοῦ Ἀλέξανδρου Μπέργκιαν «Τὸ ἀλφάβητο τοῦ Ἀναρχοκομμουνισμοῦ». Τὰ ἀρχεῖα τῆς «Ἐλευθερίας» προσφέρουν ταχτικὰ νέα ἀπ' τὴν Κίνα. Ἰδιαιτέρα οἱ ἐργάτες τῆς

Καντώνας παραμένουν πιστοί στις αναρχικές ιδέες. "Όσον αφορά όμως τους φοιτητές, υπήρξε μία μαζική έξοδος τους απ' τις τάξεις των αναρχικών. Πέρασε ο καιρός που προσχωρούσαν στον αναρχισμό μεγάλες μάζες φοιτητών, της μεσαίας τάξης. Τώρα υιοθετούσαν τον εθνικισμό ή τον κομμουνισμό (ή τον Χριστιανισμό). "Αλλά το αποτέλεσμα του λογοτεχνικού έργου του Πα - Τσίν σήμαινε πολλά για το αναρχικό κίνημα. (Αυτός, από δω και πέρα εμφανίζονταν με το πραγματικό του όνομα Φέϊ Καν, όταν έγραφε αναρχικά βιβλία και χρησιμοποιούσε το όνομα Πα-Τσίν μόνο για τα μυθιστορήματά του). "Από τ' αποσπάσματα των μυθιστορημάτων του, που μας πρόσφερε η καθηγήτρια Λάνγκ, μπορεί να καταλάβει κανείς ότι το αναρχικό κίνημα θα πρέπει να παράμεινε ενεργό στα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του '20 και στις αρχές της δεκαετίας του '30. Δεν ήταν νωρίτερα απ' το 1935, όταν δόθηκε το τελειωτικό χτύπημα πάνω στην Κίνα και σ' όποιεσδήποτε αντιεξουσιαστικές ελπίδες μπορεί να είχε.

Ἡ Γιαπωνέζικη εἰσβολή

Αὐτή ὑπῆρξε ἡ εἰσβολή τοῦ Γιαπωνέζικου ἱμπεριαλισμοῦ. Οἱ ἀναρχικοὶ ὑποστήριζαν πάντοτε τὴ συνάφῃ φιλικῶν σχέσεων μὲ τοὺς Γιαπωνέζους ἐργάτες κι ἀγρότες, ἀν καὶ, ὅπως εἶναι φυσικό, ἀντιμάχονταν μὲ οξυῦτητα τὸ καθεστῶς τοῦ Μικάδο. Τώρα τοὺς κατηγοροῦσαν γιὰ φιλογιαπωνέζους. (Στὴ Γιαπωνία οἱ ἀναρχικοὶ συλλαμβάνονταν καὶ φυλακίζονταν σὰ φιλοκινέζοι, δηλαδὴ ἀντίθετοι στὸν πόλεμο). Ἡ καταστροφή ἔπεσε πάνω στὴν Κίνα, καθὼς οἱ Γιαπωνέζοι ξεχύνονταν μέσα στὴ χώρα. Οἱ Κομμουνιστὲς ἦταν οἱ πρῶτοι ποὺ ἀπάντησαν στὴν πρόκληση, γιατί ἡ γραμμὴ τῆς Μόσχας ἦταν τότε ἀντιφασιστικὴ καὶ λαϊκομετωπικὴ, κι ἔκαναν ἐκκλήσεις γιὰ τὴν ἐνότητα ὅλων τῶν τάξεων κι ἀνθρώπων, γιὰ ν' ἀντισταθοῦν στὶς φασιστικὲς δυνάμεις (Γιαπωνία, Γερμανία, Ἰταλία) ποὺ ἀπειλοῦσαν τὴ Σοβιετικὴ Ἑνωσὴ. Πραγματικά, οἱ Κομμουνιστὲς, ἀπαγάγοντας τὸν ἴδιο τὸν Τσάγγκ, τοῦ ἐπέβαλαν τὴ γραμμὴ τῆς ἐνότητας καὶ σχημάτισαν μὲ τὴ βία τὸ Λαϊκὸ Μέτωπο. (Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ καλοσῴρισε «τοὺς μικροαστοὺς, τοὺς διανοοῦμενους ἐπαναστάτες κι ἀκόμα ὀρισμένα τμήματα τῆς ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης καὶ τῶν στρατοκρατῶν, καθὼς ἐπίσης κι ἐργάτες κι ἀγρότες). Στὰ 1935 καὶ στὰ 1936, εἶχε ἐπεκτείνει τὸ Μέτωπο ὥστε νὰ συμπεριλάβει τὸν Τσάγγκ-Κάι-Σέκ καὶ τὴν Κουομιντάγκ.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ καθορίσουμε ποιά ὑπῆρξε ἡ ἀντίδραση τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος. Πολλοὶ εἶχαν ἔντονη τὴ διαίσθηση ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς ἦταν ἐθνικοαπελευθερωτικός, ἀλλὰ δὲν ἔτρεφαν ὅποιαδήποτε αὐταπάτη ἀναφορικὰ μὲ τὴ φύση τῶν δυνάμεων ποὺ ἀντιμάχονταν τὴ Γιαπωνία. Ὅμως γενικὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσει

ὅτι κράτησαν μιὰ ἀντιπολεμική στάση (Βλ. τὸ Παράρτημα Α΄) καὶ γενικά ὅλοι ὑπέθεταν ὅτι αὐτὴ ἦταν πραγματικά ἡ θέση τους. Στὴν πραγματικότητα, οἱ ἀναρχικοὶ εἶχαν περιοριστεῖ σὲ μερικές σκληροπυρηνικὲς ομάδες, ποὺ αἰσθάνονταν τὴν πιεστικὴ ἀνάγκη νὰ διαφυλλάξουν τὴν ταυτότητα τοῦ κινήματός τους.

Σύμφωνα μὲ τὴν καθηγήτρια Λάνγκ, ὁ Πά-Τσιν ταυτίστηκε μὲ τὸν ἀγῶνα ἐνάντια στοὺς εἰσβολεῖς. Ἀλλὰ αὐτὸ θρῖσκεται σὲ ἀντίφαση μὲ τίς πληροφορίες ποὺ ἔχω. Ἴσως, σὰν «μαλακὸ» ἀναρχικό, (πράγμα ποὺ χωρὶς ἀμφιβολία ἔγινε μετὰ τὸ 1930 καὶ ποὺ γενικά ἀναγνωρίζονταν σὰν τέτοιος, ἂν κι αὐτὸ δὲν μείωσε τὴν ἐκτίμηση ποὺ τοῦ ἔτρεφαν οἱ ἀναρχικοὶ κύκλοι), τὸν θεωροῦσαν ὅτι δικαιοῦται νὰ λέει ἄλλα πράγματα δημόσια κι ἄλλα σὲ ἰδιωτικὲς συζητήσεις. Αὐτὸ ποὺ εἶναι πολὺ σίγουρο εἶναι ὅτι δέχτηκε ἐπιθέσεις ἀπ' τοὺς Κομμουνιστὲς συγγραφεῖς ἐπειδὴ δὲν προσχώρησε στὸ Σύνδεσμο Ἀριστερῶν Συγγραφέων κι ὅταν αὐτοὶ ἐπεκτείνανε αὐτὸ τὸ σῶμα ὥστε νὰ συμπεριλάβει τὴν Ἔνωση Κινέζων συγγραφέων. Στὴν ὁποία περίμεναν νὰ προσχωρήσουν ὅλοι οἱ Κινέζοι πατριῶτες συγγραφεῖς κι αὐτὸς ἐξακολούθησε ν' ἀρνεῖται νὰ μπεῖ σ' αὐτή, ὁ Χσού-Μού-Γιούγκ τὸν κατηγοροῦσε μὲ τόσο ἐπιθετικὸ τρόπο ποὺ ἦταν ἐνδεικτικὸς τῆς ἐπιθυμίας τους νὰ συλληφθεῖ. Ἄν καὶ καταγγέλθηκε σὰ σαμποτέρ (ἦταν κεῖνες οἱ μέρες ποὺ βασίλευε ἡ Μοσχοβίτικη μυθολογία περὶ «φασιστοτροτοκιστῶν σαμποτέρ») ἐκεῖνο ποὺ ἔσωσε τὸν Πά-Τσιν ἦταν ἡ ρωμαλέα ὑπεράσπιση τῆς ἐλευθερίας του νὰ προσχωρήσει ἢ ὄχι, ἀπὸ τὸ βετεράνο καὶ σεβάσιμο συγγραφέα Λού - Χσούν.

1936 — Ἡ χρονιά τῆς ἀναβίωσης

Ἐνας βασικός λόγος πού ὁ Πα-Τσιν δὲ θ' ἀποκήρυσσε τίς ἰδέες του τὴν ἐποχὴ αὐτή, ἦταν ὁ ἐνθουσιασμός του γιὰ τὸ γεγονός τῆς Ἰσπανικῆς Ἐπανάστασης. Ἐπὶ τέλος φαίνονταν ὅτι πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ ἀναρχικός σκοπός. Οἱ Κομμουνιστὲς κατηγοροῦσαν καὶ συκοφαντοῦσαν τὸν Πα-Τσιν γιὰτὶ δὲν πῆρε μέρος στὸν παιάνα τῶν ἐγκωμίων γιὰ τὴ «Δημοκρατία». «Ὅφειλω νὰ ἐκφράσω τὴν ἀλληλεγγύη πού τρέφουν οἱ Κινέζοι ἀναρχικοὶ ἀπέναντι στοὺς γενναίους ἀγωνιστὲς τῆς C.N.T.-F.A.I.», εἶπε. «Σ' ὀλόκληρο τὸ Κινέζικο λογοτεχνικὸ προσκήνιο, εἶμαι ὁ μόνος πού τολμῶ νὰ μιλήσω γιὰ τίς δυὸ αὐτὲς λαϊκὲς ομάδες».

Στὸ μεταξὺ ἀναδιοργανώθησαν οἱ ἀναρχικοὶ στὴ Σαγκάη, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, πίσω ἀπ' τὸ σύνθημα τοῦ «Κόκκορα πού λαλεῖ στὸ σκοτάδι». Ἐγιναν διαδηλώσεις συμπαράστασης ἀπέναντι στοὺς Ἰσπανοὺς ἐργάτες. Ἐπίσης διεξήχθησαν μεγάλες συζητήσεις ἀναφορικὰ μὲ τὸν τρόπο πού θὰ μπορούσαν νὰ βοηθήσουν οἱ Κινέζοι ἀναρχικοί. Ἀλλὰ φυσικὰ δὲν ὑπῆρχε τρόπος γιὰ νὰ μπορέσουν ν' ἀσκήσουν πίεση πάνω στὸ στρατηγὸ Φράνκο. Ἦταν ἀπομονωμένοι ἀπ' τὸν ἀγώνα. Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῇ ὅτι μιὰ ομάδα ἀπὸ 25 Κινέζους ἀναρχικοὺς, ἡ ὁποία εἶχε φύγει ἀπ' τὸ Χόνγκ Κόνγκ γιὰ νὰ πάρει μέρος στὸν Ἰσπανικὸ Ἐμφύλιο Πόλεμο, μόλις ἔφθασε στὴ Μασσαλία ἀντιμετώπισε μιὰ ἄρνηση νὰ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ περάσει κι ἐπέστρεψε στὴν Ἀνατολή, μ' ἓνα πλοῖο πού κατευθύνονταν στὸ Ἀννάμ. Σὲ μιὰ χοῦφτα αὐτῶν τῶν συντρόφων, ὀφείλεται ἡ συγκρότηση τῆς πρώτης Βιετναμέζικης Ἀναρχικῆς ομάδας. Ἡ τε-

λική της μοίρα είναι άγνωστη. Το εβδομαδιαίο δελτίο της C.N. T.-F.A.I. στη Βαρκελώνη, ανατυπώνονταν ταχτικά στα Κινέζικα άπ' τó 1936 μέχρι τó 1938.

Οί «Γιοί του Σή-Φού» άρχισαν μιá έντατική προπαγανδιστική έκστρατεία για λογαριασμό του Ίσπανικού αντιεξουσιαστικού κινήματος, αλλά, όπως είναι φυσικό, ή έκταση της άμεσης παρέμβασης, πού μπορούσαν νά έχουν πάνω στό Ίσπανικό προσκήνιο, ήταν περιορισμένη. (Βλέπε τó Παράρτημα Ε'). Όμως, τó παράδειγμα της Ίσπανίας, συγκέντρωσε για μιá ακόμα φορά πολύ κόσμο γύρω άπ' τήν αναρχική σημαία. Στα 1937, ή ομάδα της «Μαύρης Σημαίας», πού σχηματίστηκε στην Καντώνα, πήρε τήν πρωτοβουλία νά εγκαινιάσει μιá νέα «Άμερόληπτη Έταιρεία» ή συνδικαλιστικό κίνημα κι ένας άπ' τούς βασικούς της άκτιβιστές επέστρεψε άπ' τó Λονδίνο. . .

Ὁ δόκτωρας Τσέν και τό Ἀγγλικό κίνημα

Ἐνας νεαρός Κινέζος φοιτητής, ὁ Τσένγκ-Τσάνγκ, σπούδαζε Ιατρική στό Λονδίνο κι εἶχε ἔρθει σ' ἐπαφή μέ τήν ομάδα «Ἐλευθερία» πού ὑπῆρχε τότε ἐκεῖ (αὐτή δέ θά πρέπει νά συγχυστεῖ μέ τίς Ἐκδόσεις «Ἐλευθερία» — «FREEDOM PRESS» — ἀπ' τή μιὰ μεριά, οὔτε μέ τήν ομάδα «Ἐλευθερία» πού ἰδρύθηκε στά 1944, οὔτε ἀκόμα μέ τήν ομάδα τοῦ Μαρτέλλ, πού σφετερίστηκε τό ὄνομα στά ἐπόμενα χρόνια). Ὁ Τσένγκ ἐνδιαφερόταν ὑπερβολικά γιά πολλές Ἀγγλικές ἐργατικές ὀργανώσεις και τίς μελέτησε γιά ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα. Ὁ Χάρρυ Τζόουινς (ὁ ὁποῖος ἐπίσης εἶχε ὑποδεχτεῖ τόν Πά-Τσιν στό Λονδίνο, πρὶν ἀπό μερικά χρόνια) τοῦ φάνηκε ἐξαιρετικά χρήσιμος (ἂν και διαφωνοῦσε μέ τήν τοποθέτηση ὑπέρ τῆς τρομοκρατίας, πού ἀποδέχονταν ὁ Τσέν κι ἄλλοι Κινέζοι ἀναρχικοί). Ἦθελε νά πάει στήν Ἰσπανία και νά προσφέρει τίς ὑπηρεσίες του σάν γιατρός, ἀλλά πείστηκε ἀπό τήν Ἐμμα Γκόλντμαν ὅτι ἡ C.N.T.-F.A.I. χρειάζονταν ἀνθρώπους σάν κι αὐτόν νά μείνουν στή χώρα τους και νά τοὺς βοηθοῦν ἀπό κεῖ (ἡ Ἰδία ἡ Γκόλντμαν ἤθελε νά πάει στήν Ἰσπανία σάν νοσοκόμα, ἀλλά τῆς ζήτησαν ἀντὶ γι' αὐτό νά παραμείνει στό Λονδίνο και νά κάνει προπαγάνδα). Κατόπιν, ὁ Τσέν ἐπέστρεψε στήν Κίνα φέρνοντας μαζί του δυὸ ὀγκώδεις ἐργασίες πού εἶχε περατώσει μέ τή βοήθεια τῆς ομάδας «Ἐλευθερία» — ἡ μιὰ ἀφοροῦσε τίς μεθόδους ὀργάνωσης τῶν ἐργατῶν τῆς Ἀγγλίας κι ἡ ἄλλη ἦταν μιὰ περίληψη τῶν ἀναρχικῶν ἀρχῶν, ἡ ὁποία ἀποτελέσει τό εὐαγγέλιο τῶν Κινέζων ἀναρχι-

κῶν. Ὁ Τσέν συνέχισε ν' ἀλληλογραφεῖ μὲ τὸ Χάρρυ Τζόουνς μέχρι τὸ θάνατο τοῦ τελευταίου καὶ μαζί μου ἀπὸ τότε. Μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Κίνα προσχώρησε στὴν ἀγωνιστικὴ δράση καὶ ἔχει παραμείνει ἕνας «σκληρὸς» ἀναρχικὸς κατὰ τὴ διάρκεια τῶν 30 χρόνων ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε.

Φυσικά, ὑπῆρξαν σοβαρὲς δυσκολίες στὴν ἀνταλλαγὴ ἀλληλογραφίας μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ἰδιαίτερα στὰ χρόνια τοῦ πολέμου καὶ τελικὰ σταμάτησε. Ὅμως τὸ Κινέζικο κίνημα εἶχε πάντοτε συνείδηση τῆς ὑπαρξῆς τοῦ διεθνοῦς ἀναρχικοῦ κινήματος γενικά καὶ τῆς συζήτησης τῆς ἀναρχικῆς θεωρίας στὴ Βρετανία εἰδικότερα. «Πέρασαν πιά τὰ χρόνια ποὺ μπορούσαμε νὰ κάνουμε μεγάλες καὶ ἐποικοδομητικὲς δημόσιες συζητήσεις», ἔγραψε ὁ Δόκτορας Τσέν, «εἶναι ἐξαιρετικὰ πολύτιμο τὸ ὅτι μπορούμε τουλάχιστο ν' ἀπολαμβάνουμε τὰ πλεονεκτήματα τῶν συζητήσεων ποὺ γίνονται ἀπὸ ἄλλους. . . Οἱ ἀρχές μας ὑπόκεινται στὴ διαδικασία τῆς ἀλλαγῆς καὶ τῆς φθορᾶς ὅπως καὶ ὅποιοςδήποτε ἄλλες... οἱ σκοποὶ ὅμως καὶ ἡ ἐμπνευσή μας παραμένουν οἱ ἴδιοι». Μιὰ διασκεδαστικὴ, τυχαία, ἀλλὰ ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ πλευρὰ αὐτῆς τῆς ἀλληλογραφίας ἀξίζει πιθανὸν ν' ἀναφερθεῖ: πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια, ἡ καθημερινὴ ἐφημερίδα τῶν Κομμουνιστῶν, στὸ Λονδίνο, δημοσίεψε φωτογραφίες μιᾶς πορείας στὸ Ἄλντερμᾶστον, ὅπου ἐμφανίζονταν ὅτι πῆραν μέρος δέκα χιλιάδες ἄτομα (πράγμα ποὺ πιθανὸν νὰ ἦταν ἀλήθεια). Ἄλλ' ἀκριβῶς μπροστά, δεσπόζοντας σ' ὅλη τὴ σκηνή, ὑπῆρχαν ἀναρχικὲς σημαίες, ποὺ ἡ DAILY WORKER, ὅπως ἦταν τότε, καυτηρίασε σκληρά. Πιθανόν, οἱ φωτογραφίες νὰ πουλήθηκαν στὴν Κίνα καὶ πιθανόν ὁ Κινέζος ἐκδότης νὰ μὴν κατάλαβε τίς λατινικὲς ἐκεῖνες καλλικατζοῦρες. Τίς ἄφησε μέσα, πράγμα ποὺ προκάλεσε τὴν ἐκπληξὴ καὶ τὴν ἱκανοποίησι τῶν ἀναρχικῶν τῆς Καντώνας, οἱ ὁποῖοι εἶδαν προφανῶς χωρὶς ἀμφιβολία, νὰ ἐμφανίζονται, σὲ μιὰ Κομμουνιστικὴ ἐφημερίδα, οἱ φωτογραφίες δέκα χιλιάδων διαδηλωτῶν στὴν Πλατεία Τραφάλγκαρ, κάτω ἀπὸ σημαίες ποὺ ἔφεραν ἐπιγραφές ὅπως «Ἀναρχικοὶ τοῦ Ἡλιγκ» καὶ «Κάτω τὸ Κράτος», ποὺ ὅποιοςδήποτε Ἄγγλος ἀναγνώστης θὰ μπορούσε νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι σήμαιναν πῶς οἱ Ἀναρχικοὶ ἔκαναν μαζικὴ ἐπίδειξη.

‘Ο παγκόσμιος πόλεμος

‘Ο παγκόσμιος πόλεμος πέρασε φυσικά απαρατήρητος στην Κίνα, πού ήταν ήδη απασχολημένη με τὸ δικό της Πατριωτικὸ Πόλεμο, ἐκτὸς ἂν ἐξαιρέσουμε τὸ ὅτι τώρα εἶχε μετὰ τὸ μέρος της, χωρὶς ἄμεσο πλεονέκτημα, σὰ σύμμαχο τὴ Δημοκρατικὴ Δύση. (Ἡ Ρωσία δὲν κήρυξε τὸν πόλεμο στὴν Γιαπωνία μέχρι τὴν τελευταία στιγμή, πάνω ἀκριβῶς στὴν ὥρα ὥστε νὰ μπορέσει νὰ πάρει μέρος στὸ Σύμφωνο Εἰρήνης). ‘Ο Πά-Τσιν ζοῦσε στὸν Γαλλικὸ τομέα τῆς Σαγκάης μέχρι τὰ 1940, πού ἔφυγε γιὰ τὸ Κουν Μινγκ τῆς ἐπαρχίας Γιουνάν, ἢ ὁποῖα ἀποτελοῦσε ἓνα σημαντικὸ πολιτιστικὸ κέντρο τῆς Κίνας. Ὑπῆρχε ἐκεῖ μιὰ ἀποικία ὄλων τῶν ἐξόριστων διανοουμένων τῆς Κίνας. Στὸ μέρος αὐτὸ ὁ Πά-Τσιν δημιούργησε τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Γουέν Σουά Σένγκ Χούο καὶ δημοσίεψε γιὰ πρώτη φορά τὴν «Ἀναρχικὴ Ἠθικὴ» τοῦ Κροπότκιν καθὼς καὶ τὰ ἄπαντα τοῦ τελευταίου. ‘Ο ἀδελφός του εἶχε μάθει Ρωσικὰ εἰδικὰ γι’ αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ἀργότερα ἐκδόσανε τὰ «Ἀπομνημονεύματα τοῦ Χέρτσεν» (πού κυκλοφόρησαν γιὰ πρώτη φορά στ’ Ἀγγλικά στὰ 1968, ἀπὸ ἓνα ἐμπορικὸ ἐκδοτικὸ οἶκο.)

‘Ο Τσέν βρέθηκε σὲ μιὰ κατεχόμενη ἀπ’ τοὺς Γιαπωνέζους περιοχὴ καὶ ἐκτοπίστηκε ἀργότερα σ’ ἓνα ἀπομονωμένο χωριὸ ὅπου ἐξάσκησε τὸ ἱατρικὸ ἐπάγγελμα. Ἐπίσης ἔμαθε τὴν ἀρχαία Κινέζικη τέχνη τῆς χειροπραχτικῆς* καὶ τοῦ βελονισμοῦ. Στὸ μεταξύ οἱ πιὸ ἐνεργητικοὶ ἀπ’ τοὺς βιομηχανικοὺς ἀγωνιστὲς ἄρχισαν μιὰ σειρά ἀπεργιῶν στὶς ὕφαντουργικὲς βιομηχανίες καὶ τίς μεταφορές, οἱ ὁποῖες γιὰ κάποιον λόγο παρέμειναν πιστὲς στὶς ἀναρχικὲς ἰδέες, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐργάτες προσχωροῦσαν στὸ Κομμουνιστικὸ

Σ.τ.Μ.: Θεραπευτικὴ τεχνικὴ πού χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴ σύνδεση τῶν καταγμάτων.

Κόμμα. Οί ναυτικοί ἄρχισαν νὰ ὀργανώνονται καὶ (κατὰ ἓνα μέ-
ρος λόγω τῆς δυσἀρέσκειας ποὺ ἔτρεφαν ἀπέναντι στοῦ Κομμουνιστι-
Κόμμα) ὑποστήριξαν ἐπίσης τὸ ἀναρχικὸ κίνημα. Ὅταν τέλειωσε
ὁ πόλεμος, τὸ κίνημα ἐμφανίστηκε ξανά στὴ νομιμότητα. Μποροῦ-
σε νὰ βασιστεῖ σ' ἓνα ἱκανοποιητικὸ ἀριθμὸ ομάδων — ὑπολογίστη-
κε ὅτι ὑπῆρχαν περίπου 20 ομάδες φοιτητῶν τῆς μεσαίας τάξης
— καὶ δυὸ ἢ τρεῖς βιομηχανικὲς ὀργανώσεις ποὺ ἢ κάθε μιὰ συμ-
περιλάμβανε πεντακόσια περίπου ἢ ἑξακόσια μέλη. (Ἐπίσημα ἀ-
νάφεραν 10.000 μέλη, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μελῶν τῶν
συνεταιρισμῶν κι ἓνα ἀμέτρητο ἀριθμὸ συμπαθούντων). Ἄλλὰ τὸ
τέλος τοῦ πολέμου δὲν σήμαινε τὴν ἀπελευθέρωση, ἐκτὸς ἂν τὴν ἐν-
νοοῦμε μὲ τὴ στενότερη, ἔθνικὴ τους ἔγνοια. Οἱ ἀναρχικοὶ ἐπανάλα-
βαν τίς ἐκδοτικὲς καὶ συνδικαλιστικὲς τους δραστηριότητες, ἀλλ' ὁ-
μως δὲν ἄργησε νὰ ἔρθει τὸ ἐπόμενο χτύπημα. Ὁ Μάο Τσέ Τούνγκ
κι οἱ ὀπαδοὶ του κατέλαβαν τὴ χώρα.

Τὸ ἀναρχικὸ κίνημα τώρα δὲν ἦταν μόνο παράνομο. Βρίσκο-
νταν σὲ σύγκρουση μ' ἓνα ἀντίπαλο ποὺ ζήλευε πάντοτε μὲ πάθος
κάθε ἐπιτυχία τοῦ ἀναρχισμοῦ. Δὲν ἀντιμετώπιζε πιά μιὰ κυβέρνη-
ση τύπου Μαντσού, ποὺ «θεωροῦσε τοὺς ἀνθρώπους σὰν ζῶα καὶ φυ-
τά», οὔτε ἀκόμα τοὺς ἔθνικιστὲς ποὺ «κρατοῦσαν τὸ τσεκούρι τοῦ
δήμιου στὸ ἓνα χέρι καὶ τὰ κλειδιά τῆς ἐξουσίας στὸ ἄλλο καὶ σὲ
καλοῦσαν νὰ διαλέξεις». Ὁ Μαρξισμὸς στὴν Κίνα ἦταν ἓνας ἄγρι-
ος κι ἀμείλιχτος ἐχθρὸς τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος. Δὲν ἐπηρεάζο-
νταν ἀπ' τὴν ἐνότητα στοὺς βιομηχανικοὺς ἀγῶνες, ὅπως συνέβηκε
σ' ἄλλες χώρες. Οἱ Μαρξιστὲς κι οἱ Ἄναρχικοὶ δὲν συνασπίστηκαν
ποτέ. Οἱ Μαρξιστὲς συγκρότησαν ἓνα Λαϊκὸ Μέτωπο στὸ ὁποῖο δὲν
προσχώρησαν οἱ Ἄναρχικοὶ. Οἱ ἀναρχικοὶ δημιούργησαν ἐργατικὰ
συνδικάτα ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Μάρξ ἀποκάλεσε «φιδωφωλιές».

Τὸ κίνημα βγαίνει στὴν παρανομία

Τὸ ἀναρχικὸ κίνημα βγήκε στὴν παρανομία, μετὰ ἀπὸ μιὰ σύντομη περίοδο ἐπικοινωνίας μὲ τὸν κόσμο γενικότερα καὶ μιὰ ἀπόπειρα ἀντίστασης στὴν Τσανγκσά. ("Ἐνας πολύγραφος, τὸν ὁποῖο ἔστειλαν στὴν Κίνα οἱ σύντροφοι ἀπ' τὴ Μέση Ἀνατολή στὰ 1947, συνέχιζε νὰ δουλεύει 20 σχεδὸν χρόνια ἀργότερα, διατηρούμενος μὲ εὐλάβεια καθὼς ἦταν ἡ μοναδικὴ ἐκτυπωτικὴ μηχανὴ πού διέθεταν τότε). Κάθε κομμάτι χαρτί, κάθε γραφομηχανή, κάθε μολύβι ἢ βούρτσα πού χρησιμοποιοῦσαν, ἔπρεπε νὰ κλαπῆ ἀπ' τοὺς προπαγανδιστές, πού τοὺς κατηγοροῦσαν τότε σὰ «ληστές» καὶ «κλέφτες». Δὲν ὑπάρχει κανένας νόμιμος τρόπος γιὰ νὰ προμηθευτεῖς τέτοιο ὕλικό — μιὰ φωτεινὴ διέξοδος πού ἄφησε ἀνοιχτὴ ἀκόμα κι ὁ Χίτλερ. Τὰ περισσότερα ἀντιεξουσιαστικὰ περιοδικὰ εἶναι γραμμένα μὲ τὸ χέρι καὶ τυπῶνονται μὲ μηχανές οἰνοπνεύματος, ἢ ζελατίνας, τῆς παλιᾶς ἀπαρχαιωμένης ποικιλίας, παρόλα τὰ μεγάλα ποσὰ πού διέθετε τὸ κίνημα τὰ τελευταῖα χρόνια, χάρις σὲ μερικὰ τολμηρὰ ἐγχειρήματα. Δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχει κανένα ἑμιγκρέδικο περιοδικό καὶ καμιὰ ἐπαφὴ ἀνάμεσα στὰ Κινεζόφωνα κινήματα τοῦ ἐξωτερικοῦ, μὲ τ' ἀντίστοιχα κινήματα πού ὑπάρχουν στὸ ἐσωτερικό τῆς Κίνας.

Ἦταν εὐκολονόητο μέσα στὸ κίνημα, ὅτι οἱ «μαλακοὶ» ἀναρχικοὶ θᾶταν ἀναγκασμένοι νὰ συνθηκολογήσουν μὲ τὸ καθεστῶς. Ἐνας μεγάλος ἀριθμὸς καθηγητῶν κι ἀκαδημαϊκῶν κατέλαβε θέσεις πού συχνὰ ἀντιπροσώπευαν τὴ διδασκαλία τῶν κλασσικῶν κι ἄλλα θέματα, στίς ὁποῖες δὲν τοὺς ζητοῦσαν νὰ ἐκθειάζουν τὸ καθεστῶς. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ καθεστῶς τοῦ Μάο εἶχε ἔλλειψη ἀπὸ καθηγη-

τικό προσωπικό κι εύκολα συγχωρούσε τις διαφορετικές αντιλήψεις που είχε κάποιος στο παρελθόν ή που συνέχιζε κρυφά να έχει. Κανένας Κινέζος δέν εξορίστηκε. Είναι, συμπτωματικά, αληθινό ότι όλοι οί Κινέζοι διανοούμενοι (όχι μόνο οί άναρχικοί) προτίμησαν να παραμείνουν μάλλον παρά να καταφύγουν στη Φορμόζα (τόσο μισητή ήταν ή διαφθορά του Τσάγκ Καϊ Σέκ τήν εποχή εκείνη) ή στο έξωτερικό. Μερικοί έφυγαν λίγο άργότερα είτε λόγω έξορίας είτε για ν' αποφύγουν τή φυλάκιση. 'Ο Πα Τσίν, θά πρέπει ν' αναφερθεί, παρέμεινε εκεί και συνέχισε να γράφει. 'Η μοίρα όλων αυτών των διανοουμένων ήταν να γίνουν θύματα τής Μορφωτικής Έπανάστασης,

Πρωτού προχωρήσουμε σ' αυτή, θά πρέπει ν' αναφερθεί ότι οί αγωνιστές άναρχικοί — αν κι ήταν προετοιμασμένοι για ν' αντιμετωπίσουν χειρότερες καταστάσεις — δέν εξοντώθηκαν άπ' τό Κομμουνιστικό καθεστώς. 'Ηδη στην εποχή τής κυριαρχίας του Τσάγκ, είχαν ύποστει τούς χειρότερους διωγμούς. Μόνο οί σκληρότεροι επιδίσωσαν. Κι αυτοί οί σκληροί που απέμειναν, και βγήκαν στην παρανομία, ήταν ικανοί ν' αντισταθοῦν σέ κάθε μορφή καταπίεσης. Στην πραγματικότητα, στο μέτρο που άφορα τή βιομηχανική όργάνωση, μπόρεσαν να πετύχουν μεγαλύτερη πρόοδο πολεμώντας τό Μαοϊκό καθεστώς, άπ' ότι μπόρεσαν στην περίοδο τής κυριαρχίας των έθνικιστών. Θεωρητικά, ό έργατικός έλεγχος υπήρχε σέ πολλά έργοστάσια. 'Αλλά υπόκειτο στην έθνικοποίηση. Με άλλα λόγια, αν κι οί έργάτες ύποτίθεται ότι διοικούσαν τά έργοστάσια, τó διευθυντικό προσωπικό εκλέγονταν άπ' τó Κράτος. 'Ετσι οί έργάτες καταπιέζονταν τó ίδιο όπως και προηγούμενα. 'Αλλά υπήρχε μιá καθαρή όροθετική γραμμή βάσει τής όποίας γίνονταν ό διαχωρισμός. 'Ο άναρχικός βιομηχανικός αγωνιστής άρχισε να συγκεντρώνει τις προσπάθειές του για τήν εκδίωξη των διευθυντών. Σέ κάθε άπεργία ξεπρόβαλλε τó αίτημα: διώχτε τούς κομματικούς υπάλληλους, διώχτε τούς διευθυντές. 'Η επίκληση τέτοιων συνθημάτων άποτελεί τώρα έγκληματικό άδίκημα σύμφωνα με τόν Ποινικό Κώδικα.

Ἡ πολιτιστικὴ ἐπανάσταση

Ὄταν ἄρχισαν νὰ ἐξεγείρονται οἱ φοιτητές γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὸ Μάο, οἱ ἐνέργειες τους δὲν μποροῦν νὰ ταυτιστοῦν μὲ τίς ἐνέργειες τῶν φοιτητῶν τοῦ Παρισιοῦ ἢ ἀκόμα καὶ τῆς Μόσχας. Ξεσηκώθηκαν γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὸ καθεστῶς καὶ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ προνόμια τους. Δὲν ἐξεγέρθηκαν γιὰ νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἐναντία στὴν ἀλλοτρίωση. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις, οἱ μεγαλύτερης ἡλικίας — κι ἄς τὸ παραδεχτοῦμε — πιθανὸν ἀναποφάσιστοι καθηγητές, ἦταν «μαλακοὶ» ἀναρχικοὶ ἢ ἄλλοι ποὺ εἶχαν πάρει μέρος στὸ ριζοσπαστικὸ κίνημα τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου εἴδους. (Τὸ ὅτι καταφρονοῦσαν τοὺς καθηγητές μπορεῖ νὰ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ τελευταῖοι ἦταν προετοιμασμένοι νὰ ὑποστηρίξουν τὸ καθεστῶς ἐνῶ στὴν πραγματικότητά ἀντιτίθονταν σ' αὐτό, ἂν κι οἱ ἐργάτες δὲν συμμερίζονταν αὐτὴ τὴν ἀποψη). Ἔτσι ἄρχισε ἡ ἀντίδραση ἐναντία στὴν ἀκαδημαϊκὴ ἐκπαίδευση. Οἱ καθηγητές ταπεινώνονταν δημόσια καὶ χλευάζονταν. Ὁ ἡλικίας 80 χρονῶν, καθηγητῆς Χσάϊο διατάχθηκε νὰ κάνει τὸ σκουπιδιάρη, πράγμα ποὺ ἀποτελοῦσε ἕνα μέρος τῆς «ἐπανεκπαίδευσῆς» του. Σ' ἕνα γράμμα, γεμάτο ἀξιοπρέπεια, ἀνέφερε ὅτι στὴν ἡλικία ποὺ ἦταν, μόνον μιὰ ἀπάντηση μποροῦσε νὰ δώσει στὴν τυραννία, κι αὐτὴ ἦταν ἡ αὐτοκτονία. Δὲν συμφωνοῦσε μὲ τοὺς φοιτητές του ὅτι τὸ ἐντιμὸ καθῆκον τοῦ ἀχθοφόρου ἦταν ἐξευτελιστικόν. Ἀντίθετα, εἶπε ἂν ἤθελαν νὰ ἐξευτελίσουν τὸν ἀχθοφόρο θάπρεπε νὰ τὸν ἐκλέξουν καθηγητὴ τους. Αὐτός, ἀπὸ μέρους του, εἶχε σύρει τὸ καρτσάκι μὲ τὰ σκουπίδια γύρω ἀπ' τίς αἰθουσες παραδόσεων γιὰ ἄρκετὸ χρονικὸ διάστημα κι ἦταν καιρὸς νὰ δώσει ἕνα τέλος στὴ ζωὴ του, ἀντιλαμβανόμενος τὴν πρόθεση τῶν

Μαοϊκῶν νὰ τὸν ταπεινώσουν. Ἄκόμα κι ἡ Λονδρέζικη ἔφημερίδα «DAILY MAIL» πού στήν καλύτερη περίπτωση δὲν τρέφει καμιὰ φιλικὴ διάθεση ἀπέναντι στοῦ ἀναρχικοῦ κίνημα ἀπόδωσε ἓνα φόρο τιμῆς «σ' αὐτὸν τὸν Κινέζο Σενέκα», ὅπως ἀποκάλεσε ὁ Μπέρναρντ Λεβὶν τὸν ἡλικιωμένον ἀντιεξουσιαστή. Σὲ μερικὲς περιπτώσεις οἱ βιομηχανικοὶ ἐργάτες ἐπενέβησαν βίαια, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν μερικὸς ἀπ' τοὺς ἡλικιωμένους διανοοῦμενους, ἐνάντια στοὺς φοιτητές. Θὰ πρέπει ν' ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ πιὸ τιμημένος ἀπ' ὅλους τοὺς Κινέζους ἀναρχικοὺς διανοοῦμενους, πού εἶναι τώρα γέρος, ἀρνήθηκε σταθερὰ νὰ ἐργαστεῖ σὰν καθηγητῆς καὶ ζεῖ μέσα σὲ ἀπόλυτη φτώχεια, «περιμένοντας τὸ θάνατο», μαζὶ μὲ μιὰ χούφτα φίλους του. Τὰ μόνα μέσα συντήρησής τους εἶναι δέματα μὲ τρόφιμα τὰ ὁποῖα τοὺς ἔστελναν διάφοροι βιομηχανικοὶ ἐργάτες. Ὅταν σταμάτησε ἡ ταχυδρομικὴ ἐξυπηρέτησή τους, ἡ βοήθεια ἔφθανε μὲσω φορτηγῶν πού ἔρχονταν ταχτικά γιὰ νὰ τοὺς προσφέρουν τ' ἀπαραίτητα γιὰ τὴ συντήρησή τους (1968).

Αὐτὴ ὅμως ἦταν ἡ μοίρα μόνο τοῦ τμήματος τῶν ἀναρχικῶν πού προέρχεται ἀπ' τοὺς λόγιους. Τὸ τμήμα ἐκεῖνο πού ἀνήκε στήν ἐργατικὴ τάξη, εἶχε ἀντιμετωπίσει μιὰ ἐντελῶς διαφορετικὴ ἐμπειρία. Γιὰ μιὰ στοιχειώδη ἔστω κατανόηση τῆς Σύγχρονης Κίνας, εἶναι ἀπαραίτητα ν' ἀντιληφτοῦμε ὅτι τὸ ἀναρχικὸ κίνημα περιορίστηκε στοὺς ἐργάτες τῶν ἐργοστασίων κι ἄλλους βιομηχανικοὺς ἐργάτες, ξεχωριστὰ ἀπ' τοὺς ὁπαδοὺς του πού εἶχαν μικροαστικὴ καταγωγή. Παρὰ τὸ σεβασμὸ πού τρέφονταν ἀπέναντι στὸν Κροπότκιν καὶ τὶς σχετικὲς διδασκαλίες του, πού ἀφοροῦσαν μιὰ ἀγροτικὴ οἰκονομία, ὁ ἀναρχισμὸς δὲν εἶχε καμιὰ ἀπήχηση ἀνάμεσα στοὺς ἀγρότες. Μόνο μετὰ τὸν πόλεμο τῆς Κορέας ἄρχισε νὰ εἰχωρεῖ μέσα στὶς τάξεις τῶν ἀγροτῶν. Γιὰ τὸ ἀναρχικὸ κίνημα ἦταν γόνιμο στήν Βόρεια καὶ Νότια Κορέα (μιὰ διαίρεση πού εἶναι καθαρὰ τεχνητὴ), ἐπηρεαζόμενο ταυτόχρονα ἀπὸ Κινέζικες καὶ Γιαπωνέζικες πληγές. Οἱ Κορεάτες τώρα εἶναι τόσο πλατεῖα διασκορπισμένοι στήν Κίνα, ὅσο εἶναι (λογουχάρη) οἱ Ἴρλανδοὶ στὴ Βρετανία. Ἔχουν διαδώσει τὶς ἀναρχικὲς διδασκαλίες στοὺς ἀγρότες, μὲσω ἐνὸς κινήματος πού ὀνομάζεται «Γιὰ ἐλεύθερες Κοιμιούνες», γιὰ τὴν ἔκταση τοῦ ὁποῖου μόνο ὑποθέσεις μποροῦμε νὰ κάνουμε. Στὸ ἐξω-

τερικόν, ἔχουν ἐμφανιστεῖ ὑπερβολικὲς ἀντοποκρίσεις ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ Κινέζοι δίνουν διαφορετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐπιρροή του.

Τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, μὲ τὶς μαρξιστικὲς του διδασκαλίες γιὰ τὸ σημαντικὸ ρόλο τοῦ βιομηχανικοῦ ἐργάτη, εἶχε ἀρκετὰ παράδοξα, ἀπήχηση, μόνο μέσα στοὺς ἀγρότες! Γιὰ τοὺς ἀναρχικοὺς οἱ κομμουνιστὲς ἦταν «στρατιωτάκια». Ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς Μεγάλης Πορείας τοῦ 1934, ὅπου ἀπέδειξαν ὅτι ἔχουν ἡρωϊκὲς ἱκανότητες (ἐκεῖνες τῆς ἀγροτικῆς), οἱ Κομμουνιστικὲς στρατιῆς κέρδισαν ἐπιρροή καὶ ὑπόληψη ἀλλὰ μόνο σὰ στρατιῶτες, ὄχι σὰ βιομηχανικοὺς ἐργάτες (ὅπως συνέβηκε, λογουχάρη, στὴ Γερμανία). Δὲν ὑπῆρξε καμιά ἐνότητα, ἀνάμεσα στοὺς ἀναρχικοὺς καὶ τοὺς μαρξιστὲς, ἀκόμα καὶ στὸν τόπο τῆς δουλειᾶς. Δὲν ἐργάζονταν μαζὺ στὸ ἴδιο μέρος ἐκτὸς ἀπὸ πολὺ σπάνιες περιπτώσεις. Γιὰ τοὺς Μαρξιστὲς, οἱ Ἀναρχικοὶ ἦταν ἀπλοὶ «πράχτορες τοῦ καπιταλισμοῦ» καὶ «προβοκάτορες», οἱ ὅποιοι εἶχαν σφετεριστεῖ τὴ θέση τους μέσα στὸ βιομηχανικὸ προλεταριάτο.

Ὁ ἀναρχισμὸς ἦταν γι' αὐτοὺς «μιά ἐνδειξη τῆς ὑπανάπτυξης τῆς Κίνας» καὶ αἰσθάνονταν μεγάλη ντροπὴ ἐπειδὴ στηρίζονταν στὴν ἀγροτικὰ (πράγμα πὸ βρίσκονταν σὲ ἀντίφαση μ' ὅλες τὶς διδασκαλίες τοῦ Μάρξ). Γιὰ τοὺς ἀναρχικοὺς, φυσικά, οἱ Μαρξιστὲς ἦταν ἀπλὰ στρατιωτάκια καὶ ἰδέα τῆς ἐνότητος μ' αὐτοὺς, δὲν πέρασε ποτὲ ἀπ' τὸ μυαλό τους. Ἄν ἔπρεπε νὰ διαλέξουν ἀνάμεσα στὸ νὰ ζήσουν κάτω ἀπ' τὴν κυριαρχία τοῦ Τσάγκ ἢ τοῦ Μάο, ἢ ἀπόφαση τους δὲν σήμαινε ποτὲ ὅτι ἀποτελεῖ εὐνοϊκὸ σχόλιο γιὰ τὴ μιά ἢ τὴν ἄλλη πλευρά.

Ἡ διάσπαση τῶν Μαιοϊκῶν

Χωρὶς νὰ προχωρήσουμε στὴν ἐξέταση τοῦ προβλήματος τῆς διάσπασης τῶν Μαιοϊκῶν, πράγμα πὸ ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μιᾶς ἐργασίας πάνω στὸν ἴδιο τὸ Μαιοϊσμό, θὰ πρέπει ν' ἀναφερθεῖ πὼς μιὰ ἀπ' τὶς αἰτίες τῆς «Μορφωτικῆς Ἐπανάστασης» ἦταν τὸ γεγονός ὅτι, ἀπὸ τότε πὸ ἐπικράτησε ὁ Μάο, οἱ Κομμουνιστές εἰσχώρησαν γιὰ πρώτη φορά μέσα στὶς τάξεις τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν, σὲ μιὰ πρωτοφανῆ ἔχταση κι ὁ Μαρξισμὸς ἔγινε τὸ ἐπίσημο δόγμα τοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου. Οἱ ἀναρχικοὶ (ἂν κι ὁ ἀριθμὸς τους δὲν ἄλλαξε πιθανὸν πολὺ) ἔγιναν μιὰ μικρὴ μειονότητα. Ὁ Κομμουνιστὴς βιομηχανικὸς ἐργάτης κι ὁ Κομμουνιστὴς πὸ ἀνατράφηκε σὰν στρατιώτης, εἶχαν διαφορετικὰ συμφέροντα. Ὁ προηγούμενος υἱοθέτησε τὶς ἀντιλήψεις πὸ προηγουμένως ὑποστήριζαν μόνον οἱ ἀναρχικοὶ. Μετὰ τὸν ἐκφυλισμὸ τοῦ καθεστῶτος, ἐπακολούθησε μιὰ αὐξηση τῆς πειθαρχίας. Ἀλλὰ ἡ πειθαρχία αὐτὴ ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ἐπιβάλλονταν ἀπ' τὸ μηχανισμό τοῦ Κόμματος, πὸ εἶχε οἰκοδομηθεῖ μέσα στὰ ἐργοστάσια καὶ τὶς κομμουνες πὸ διευθύνονταν ἀπ' τὸ Κράτος, κι ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἀπ' τὸ Στρατό. Ἔτσι μπόρεσε νὰ ξεσπάσει ἡ σύγκρουση, πράγμα πὸ συχνὰ ἔχει συμβεῖ, ἀνάμεσα σ' αὐτὸ πὸ μπορεῖ κανένας ν' ἀποκαλέσει Κόμμα τοῦ προλεταριάτου, στὸ Κόμμα τῶν ἀγροτῶν καὶ στὸ Κόμμα τοῦ στρατοῦ. (τὰ ὁποῖα ὄλα μαζί σχηματίζουν ἓνα, τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα)

Ἀκόμα, πρόσθετα σ' αὐτό, ὑπῆρξαν συγκρούσεις ἀνάμεσα στὸ Κόμμα σὰν ἐνιαῖο σύγολο καὶ τοὺς ἀναρχικοὺς κι ἄλλες ομάδες ριζοσπαστῶν, ἰδιαίτερα τοὺς Λαϊκιστὲς (Οἱ Λαϊκιστὲς εἶναι ἓνας συ-

νασπισμός που αποτελείται από σοσιαλιστικά στοιχεία, για την ήγηση των οποίων υπάρχει ή υποψία ότι είναι φιλοφορμωζική). 'Αφού το καθεστώς υπήρξε κατά κάποιο τρόπο ανεξέλεγκτο στις καταχρήσεις του, είναι κατά καιρούς δύσκολο να ξέρουμε τι κάνει ο καθένας. Οι Μαιοίκοι είναι Σταλινικοί κι υποστηρίζουν τη γραμμή του Στάλιν. Χρησιμοποιούν τον όρο «Τροτσκιστής» για να καταγγείλουν τους ρεβιζιονιστές (που ακολουθούν τη γραμμή της Μόσχας) ή χρησιμοποιούν εναλλαχτικά τον όρο «ρεβιζιονιστής» ενάντια στη Μόσχα και «Τροτσκιστής» ενάντια στον Τίτο. Καμιά φυσικά απ' τις επιθέσεις τους ενάντια στον Τροτσκισμό, δεν φαίνεται να κατευθύνεται ενάντια σ' ότι θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε σαν Τροτσκιστικό, ούτε σ' εκείνο που εμφανίζεται ξεκάθαρα σαν τέτοιο στη Δύση. Συχνά ο στρατός, κατηγορεί το «Κόμμα του προλεταριάτου» σαν άναρχικό και μερικές φορές συμβαίνει και τ' αντίστροφο, πράγμα που κατά καιρούς οδηγεί κάποιον να πιστέψει ότι οι άναρχικοί είναι ισχυρότεροι απ' ότι συμβαίνει στην πραγματικότητα. 'Αλλά είναι ολοφάνερο ότι όλα τα κινήματα που τείνουν να εκτοπίσουν τον διευθυντικό έλεγχο και να εφαρμόσουν τον εργατικό έλεγχο, δίχως ανώτερη εξουσία από πάνω τους, καθώς και κάθε απόπειρα για την δημιουργία αποκεντρωμένων κομμουνών, αποτελούν αυτό που οι Μαιοίκοι έννοούν με τη λέξη «άναρχισμός» και που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος και χαρακτηριστικό γνώρισμα του προγράμματος του Κινέζικου 'Αναρχικού Κινήματος σαν τέτοιου. Οι δυνάμεις με τις οποίες μπορεί να ταυτιστεί έχουν γίνει στην πραγματικότητα, όπως συνέβηκε και σ' άλλες χώρες, δυνατότερες απ' ότι είναι το ίδιο.

Αυτή, πάντως, είναι συνοπτικά ή καταγωγή του Κινέζικου άναρχικού κινήματος. Προσελκύει ήδη την προσοχή των ιστορικών Νομίζω ότι θα πρέπει να γίνει μια σύντομη τελική αναφορά για τον Πα Τσίν. Είναι ακόμα ζωντανός (1970) κι έχει πρό πολλού υποστεί δημόσια «ταπείνωση» και «τιμωρία». 'Αν και του έχει επιτραπεί να συνεχίσει να γράφει, δεν δημιουργεί πια αυθεντικά έργα. Το καθήκον που του ανατέθηκε είναι να ξαναγράψει τα ίδια του τα βιβλία. Τα άναρχικά βιβλία που γράφτηκαν απ' τον Πα - Τσίν, μ' αυτό το όνομα, ξαναεκδίδονται. Οι χαρακτήρες όμως των έργων δεν είναι πια άναρχικοί, οι εικόνες του Μπακούνιν εξαφανίζονται απ' τους τοίχους, οι ήρωες κι οι ήρωίδες γίνονται «έπαναστάτες» δ-

παδοί του Μάο, και σαν τελική ταπείνωση, ξαναγράφονται οί επί-
λογοί. Ήταν υπερβολικά άπαισιόδοξοι προηγουμένως. Νά τι περι-
μεναν άπ' τον Πά - Τσίν, σ' άντάλλαγμα του δικαιώματος νά συνε-
χίσει νά ζει ταπεινά και νά έχει τή δυνατότητα νά χρησιμοποιεί
γραφικό ύλικό κι έκδοτικούς οίκους. Έχει ύποστει δημόσιες έπι-
θέσεις και κριτικές κι άναγκάστηκε νά κάνει δημόσια αυτοκριτική,
για νά του έπιτραπεί τό προνόμιο αυτό, πράγμα πού άπ' τή σκοπιά
του Κρατικού Σοσιαλιστή αποτελεί, χωρίς άμφιβολία, προνόμιο. Θά
μπορούσαν (όπως ό Χίτλερ) νά προδούν σέ δολοφονίες ή (σαν τον
ήρωα τους τό Στάλιν) σέ έκτελέσεις ή έξορίες, αλλά αυτοί «άναμό-
ρφωσαν» (τί εύλογημένη φιλελεύθερη λέξη!). Αυτή ύπήρξε ή μοί-
ρα πολλών διανοουμένων.

Ό άγωνιστής, σέ πολλές χώρες, θά τους κριτικάρει για τό ότι
ύποτάχθηκαν. Πραγματικά, σέ μιá όρισμένη στιγμή, ό καθηγητής
Χσάιο αποφάσισε ότι, όπως και γάχει τό πράγμα, στην ήλικία του,
δέν ήταν πιά «άχρηστο νά πηδήξει στόν ώκεανό». (Βλέπε τό Πα-
ράρτημα Β'). Οί Κινέζοι άγωνιστές όμως είχαν διαφορετική άπο-
ψη. Δέν κατηγορήσαν τον «μαλακό» άντιεξουσιαστή. Ή όργή τους
κατευθύνονταν ενάντια στό καθεστώς. Ή πίκρα και τό συναίσθημα
όργης πού αισθάνθηκαν, όταν έμαθαν σέ τί προσβολές ύποβλήθηκαν
άνθρωποι σαν τον Πά - Τσίν, μπορούν νά γίνουν κατανοητά από
κείνους στό Παρίσι και τό Λονδίνο πού, στό παρελθόν είχαν συνα-
ντήσει τους συντρόφους τους άπ' τήν Κίνα κι είχαν έμπνευστεί άπ'
τό αίσθημα τής προσωπικής αξιοπρέπειας, τής άτομικής ευθύνης
και τής ικανότητάς τους νά επιδίδονται μέ πάθος στό βαρύ καθήκον
τής μόρφωσης μιās τόσο τεράστιας χώρας, στό δρόμο της πού όδη-
γει στην έλευθερία.

Ύστερόγραφο

Πιο πρόσφατα, ένα μεγάλο κύμα αντιαναρχικής ύστερίας έχει σαρώσει τον Κινέζικο τύπο, καταγγέλοντας τον ληστρικό χαρακτήρα και τις εγκληματικές ενέργειες όλων εκείνων που καταπατούν τους Βιομηχανικούς Νόμους, οι οποίοι καθορίζουν ακριβώς το σημείο, πέρα απ' το οποίο δεν θα πρέπει να γίνεται σφετερισμός (SIC!) του εργατικού ελέγχου. Άλλά μολοντούτο, λόγω της αυξανόμενης πολεμικής φύχωσης και της ανάγκης για «ένότητα», η Κυβέρνηση έχει στείλει συμπαθούντες προς το αναρχικό κίνημα και φρόντισε ώστε να διοχετέψουν την πληροφορία ότι το αναρχικό κίνημα ίσως έπαινε να είναι παράνομο, χρησιμοποιώντας την ένδιαφέρουσα φόρμουλα ότι «Καμιά κυβέρνηση δεν μπορεί να «νομιμοποιήσει» ένα αναρχικό κίνημα παρά μόνο να το καταστρέψει, αλλά ότι μολοντούτο μπορεί να εφαρμοστεί η αρχή της μη επέμβασης».

Η πρόταση έγκειται στο ότι πιθανόν να μπορέσει να οργανωθεί όπως και στη Δύση, με ακριβώς τους ίδιους περιορισμούς που αντιμετωπίζει εκεί. Αυτό θεωρήθηκε απ' τους αναρχικούς αγωνιστές, σαν παγίδα — «το ποντίκι δεν εμφανίζεται μόλις το προσκαλέσει ή γάτα» — αλλά είναι πιθανό να δελεάσει το εργατικό κίνημα που επιδιώκει τον εργατικό έλεγχο και που για την ώρα συμπεριλαμβάνει, αλλά δεν πρέπει να συγχέεται μ' αυτό, το αναρχικό κίνημα, να εμφανιστεί ανοιχτά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Ἡ ἀκόλουθη σατυρική ἀνάλυση πάνω στοὺς Κινέζους Ἀναρχικοὺς, ἐμφανίστηκε γιὰ πρώτη φορά στὰ 1938. Γράφτηκε ἴσως ἀπὸ ἓνα Κομμουνιστὴ ἀλλὰ κυκλοφόρησε πλατιά ἀπ' τὴν Κουομιντάγκ. Εἶχε κάποια ὁμοιότητα μὲ τὸ «Ἐνα μήνυμα γιὰ τὸν Γκαρσία» (μιά σύντομη ἱστορία πάνω στὸν πόλεμο τῆς Κούβας, ποὺ ἀκόλουθα κυκλοφόρησε ἀπ' τὶς ἐκδόσεις τοῦ Χήρστ κι ἀργότερα σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμιο, σὰ μιὰ ἀντισοσιαλιστικὴ προκήρυξη). Ἡ σάτυρα αὐτὴ κυκλοφόρησε σ' ὀλόκληρη τὴν Κίνα. Ἄρεσε καὶ στοὺς Ἐθνικιστὲς καὶ στοὺς Κομμουνιστὲς.

ΠΟΣΟ ΣΠΟΥΔΑΙΟ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ!

ἌΟχι, πραγματικά, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, πόσο ὠραίο εἶναι ν' ἀνήκει κανεὶς σ' αὐτὸ ποὺ ὁ Κύριος Πά - Τσὶν ἀποκαλεῖ ἐκείνη ἢ εὐγενικὴ συμμορία τῶν ἀνιδιοτελῶν, τῶν Ἀναρχικῶν, ὑπάρχει τίποτα καλύτερο; Ὁ προφήτης μὲ τὸ ἓνα χέρι* μᾶς εἶπε κάποτε ὅτι ὁ Ἀναρχισμὸς σήμαινε οὐτοπία, οὐράνιο παράδεισο κι ὅτι θὰ ἔρχονταν πρῶτα στὴν Κίνα. Δὲν εἶχε δίκιο ἀγαπητοὶ μου φίλοι Ἀναρχικοί; Δὲν ζοῦμε μήπως τὴν Οὐτοπία αὐτὴ τῆ στιγμῇ στὴν Κίνα;

Γιατὶ θὰ πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφία, σὰς ἀγαποῦμε ὅλους κι ὅταν θὰ ἔχουμε τινάξει στὸν ἀέρα ὄσους διαφωνοῦν μαζί μας, οὔτε μιὰ ψυχὴ δὲ θὰ βρίσκεται σὲ δυσαρμονία, οὔτε ἓνας σκύλος δὲ θὰ λερώνει τοὺς δρόμους! Ἀλλὰ τ' ἀδελφία μας δὲν εἶναι οἱ Κομμουνιστὲς οὔτε ὅμως ἡ Κουομιντάγκ οὔτε ἀκόμα ὁ Γιαπωνέζος εἰσβολέας. Πραγματικά ὄχι! Ἄν εἶσαι ἐργάτης καὶ ταυτόχρονα ἀναρχικὸς, πρέπει νὰ τσιγκουνεύεσαι τὴ δουλειὰ ποὺ προσφέρνεις καὶ νὰ κλέβεις τὰ ὑλικά ποὺ χρησιμοποιοεῖς, πρέ-

πει νὰ σκέπτεσαι μόνο πὼς θὰ πάρεις μεγαλύτερο ἡμερομίσθιο. Δὲν ἔχει σημασία ἂν κατέχει τὴν ἐξουσία ὁ εἰσβολέας ἢ ὁ πατριώτης, ὁ κομμουνιστὴς ἢ ἡ Κουσιμιντάγκ. "Ἄν εἶσαι ἀγρότης κρύψε τὴ σοδειά σου καὶ σκέψου μόνο τὴν οἰκογένεια σου. Πατριωτισμός; Τὸν ἔχουμε καταργήσει! Κομμουνισμός; Δὲν ὑπάρχει! "Ἄν εἶσαι στρατιώτης λιποτάχτησε παίρνοντας μαζί τὰ ὄπλα καὶ τὰ πυρομαχικά σου. Θὰ σοῦ χρησιμέψουν ἔταν θὰ γίνεις ληστής. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ λέμε τὴ λέξη ληστής. Τίποτα δὲν πληγώνει περισσότερο ἓνα ἀναρχικό, ἀπ' τὸ νὰ χρησιμοποιοῦμε ἓνα τέτοιο ὄρο. Μήπως κάνει ληστείες σ' ἓνα δημόσιο δρόμο; Ναι, ἀλλὰ εἶναι ἰδεαλιστὴς. Ληστεύει μόνο τοὺς ἀντίπαλους τοῦ ἀναρχισμοῦ. Ἄλλὰ καθὼς ὁ ἀναρχισμός ἀντιτίθεται σὲ κάθε κυβέρνηση, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ληστεύει ὄλο τὸν κόσμον κι ἂν ἔρθει δυστυχῶς κανένας ξένος στὴν Κίνα, εἶναι ἄλλος ἓνας πού θὰ πρέπει νὰ ληστευτεῖ!

Τι καλύτερο ὑπάρχει ἀπ' τὸ νὰ εἶσαι ἀναρχικός; Τὰ οἰκογενειακά καθήκοντα εἶναι λαθεμένα, ἡ πατρίδα εἶναι μύθος, ὁ πατριωτισμός ἔχει ξεφτίσει, δὲν ὀφείλει ὑπακοή σὲ κανένα ἐπαναστατικό κόμμα. Γιατί, σεῖς οἱ εὐποροὶ ἔμποροι, πού περιφρονεῖτε τὸν ἀναρχισμό σὰν ἀπλή ρητορική καὶ πού οἱ κοιλιές σας γεμίζουν μόνο σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, ξέρετε μόνο τὰ μισά. Οἱ ἰδεαλιστὲς αὐτοί, πού ἔχουν ἐγκαταλείψει τὰ πάντα, δὲ στέλνουν τὰ παιδιά τους νὰ καταταχτοῦν στὸ στρατό, δὲν προσφέρουν ὄλο τους τὸ εἶναι γιὰ τὸν κοινὸ σκοπό, δὲν δεσμεύονται ἀπ' τὴν παράδοση πού λέει ὅτι οἱ νόμοι ὑπάρχουν γιὰ νὰ τοὺς ὑπακούουμε!

Μόνο, πού δὲν πρέπει ποτὲ κανεὶς νὰ τιμωρήσει ἓνα Ἄναρχικό γιὰ παράβαση τοῦ νόμου. Τοὺς ἄλλους ἐγκληματίες, ναι. Γιατί θὰ κάνουν μεγάλες διαμαρτυρίες καὶ μπορεῖ ἀκόμα νὰ δολοφονήσουν καὶ τὸ δῆμο κι ὄλοι οἱ διαγνοούμενοί μας δὲν θὰ ποῦν «Τι φρίκη!», θ' ἀναστενάξουν ὄμως καὶ θὰ ποῦν «Ἄλλοίμονο! Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἐλευθερία οὔτε δικαιοσύνη στὴν Κίνα!»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Οί Κινέζοι 'Αναρχικοί πίστευαν πάντοτε στη χρήση αὐτοῦ ποῦ ὀνομάζουμε «τερρορισμό»*. Ἐπειδὴ κατηγορήθηκαν γιὰ ἀσυνέπεια γιὰ τὸ ὅτι, ἐνῶ ἀντιτίθονταν στὸ μιλιταρισμό, ὑποστήριζαν ὅμως (κι ἐκτελοῦσαν) δολοφονίες, ὁ Λή Σι Τσένγκ ἔδειξε ὅτι:

«Ὁ Μιλιταρισμὸς εἶναι τὸ μέσο ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖο οἱ ἰσχυροὶ θυσιάζουν τὴ ζωὴ καὶ τὴν περιουσία τῶν ἄλλων γιὰ νὰ συντηρήσουν τὴ δική τους ἐξουσία καθὼς κι ἐκείνη τοῦ Κράτους. Κατὰ συνέπεια εἶναι ἀδίκος καὶ πρέπει νὰ ἐξαλειφτεῖ. Ἡ ἐπαναστατικὴ δολοφονία, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, εἶναι ἡ θυσία ἐνὸς ἀτόμου γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀνθρωπότητας ποῦ ἐπεχτείνει ἔτσι τὰ κοινὰ δικαιώματα τοῦ κόσμου. Αὐτὰ τὰ δύο, ὁ μιλιταρισμὸς, κι ἡ ἐπαναστατικὴ δολοφονία εἶναι τόσο ἀντίθετα ὅσο εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα».

(Αὐτὴ ἡ παράγραφος περιέχεται στὶς περίφημες «ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ» του στὶς ἀντιρρήσεις).

Μιὰ ἄλλη ἀντίρρηση, στὴν ὁποία ἀπάντησε ὁ Λή, ἦταν ὅτι ἡ ἠθικὴ κατακραυγὴ θ' ἄλλαζε τὸ Αὐτοκρατορικὸ καθεστῶς. Πολλοὶ νεαροὶ Κινέζοι ποῦ φοιτοῦσαν στὴ Γιαπωνία, αὐτοχτόνησαν σ' ἐνδειξὴ διαμαρτυρίας ἐνάντια στὴν κυβέρνηση (μιά ἐνέργεια παρόμοια μ' ἐκείνη τῶν Βουδιστῶν μοναχῶν ποῦ αὐτοπυρπολήθηκαν στὸ Βιετνάμ, στὸ πρόσφατο παρελθόν. Στὸ ἄρθρο του «Πάνω στὴ χρησιμότητα τῆς αὐτοκτονίας», ὁ Λή τοὺς πρότεινε:

Σ.τ.Μ.: Τρομοκρατία.

«Αν σεις οί συνάνθρωποί μου βλέπετε πραγματικά στο θάνατο τήν απάντηση για τὰ διάφορα προβλήματα, γιατί δέν ακολουθείτε τὰ θέματα τοῦ Ρώσικου Τερροριστικοῦ Κόμματος, σκοτώνοντας ἕνα ἢ δυὸ ληστές τῆς ἀνθρωπότητας, σ' ἀντάλλαγμα τοῦ θανάτου σας; Εἴτε πέσει κανένας στή θάλασσα εἴτε ἀποκεφαλιστεῖ (ἢ ποινή πού ἐπιβάλλεται σέ περίπτωση δολοφονίας) εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα. Ἀλλά ἔχουν διαφορετικὸ ἀντίτυπο. Ἐνῶ ἡ πρώτη περίπτωση δέν φέρνει κανένα ἀποτελεσμα καὶ τὸ πρόσωπο πού ἀφορᾶ πεθαίνει ἀπλῶς σάν ἕνας θαρραλέος ἄνθρωπος, ἡ ἄλλη ἔχει ἕνα μεγάλο ἀντίτυπο, ἰδιαίτερα πάνω στήν Κινέζικη ἰθύνουσα τάξη. Γιατί ὁ φόβος τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ ἕνα ἀπ' τὰ εἰδικὰ χαρακτηριστικά τῶν Κινέζων ἐπισήμων. Κοντολογίς, στὸν εἰκοστὸ αὐτὸ αἰῶνα, ἂν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νὰ ἐξοντωθεῖ ἔστω κι ἕνας ληστής τῆς ἀνθρωπότητας κι ἐλαττωθεῖ ἔτσι ἡ ἔχταση τῆς δικτατορικῆς ἐξουσίας, τότε θὰ πλησιάσει περισσότερο ὁ χρόνος πού θὰ γίνει ἡ Μεγάλη Κινέζικη Ἐπανάσταση...».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

Σάν ἕνα κομμάτι ἐντελῶς ἀσχετης μέ τὸ θέμα μου πληροφόρησης, μπορεῖ κανένας ν' ἀναφέρει ὅτι ἡ σημερινή δημοτικότητα τῶν «Κινέζικων» ἐστιατορίων στή Μεγάλη Βρετανία καί τὸ αὐξανόμενο ἐνδιαφέρον γιά τὰ Κινέζικα φαγητά, ἴσως νά ὀφείλουν τήν καταγωγή τους στό τεῖσοπετιό πού ἰδρύθηκε στό Παρίσι στά 1902, σάν μέσο χρηματοδότησης τῆς ἀναρχικῆς προπαγάνδας! Αὐτό ἐνισχύθηκε φυσιολογικά ἀπ' τόν σύγχρονο τουρισμό, πού ἔχει κάνει τίς γαστρονομικές μας συνήθειες πιό κοσμοπολίτικες. Ἡ ἰδέα, ὅτι οἱ Κινέζοι φοιτητές ἔπρεπε νά πᾶνε στό ἐξωτερικό γιά νά μελετήσουν τή σύγχρονη βιομηχανία καί νά αὐτοχρηματοδοτοῦνται ἀπασχολούμενοι μέ τήν Κινέζικη μαγειρική, προέρχονταν ἀπ' τόν Τσάγγκ Τσίγγκ Τσιάνγκ, τόν ἀναρχικό.

Πολύ λίγοι εὐποροὶ Κινέζοι ἐστιατορες μπορεῖ νά τὸ ξέρουν ἀπό σήμερα!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

Μιά περίεργη αλλά πολύ διαφωτιστική πλευρά τῶν ἔργων τοῦ Πά-Τσίγ, πού δὲν παρατήρησε ἡ καθηγήτρια Λάνγκ, ἔπεσε στὴν προσοχή μου ἀπὸ ἓνα φίλο πού ἐπισκέφτηκε τὴν Κίνα στὰ 1947. Κάποιος ἀπ' τοὺς Κινέζους συγγραφεῖς τοῦ παραπονέθηκε γιὰ τὴ δυσκολία πού ἔκρυβε ἡ μετάφραση πολλῶν Ρώσικων καὶ Πωλωνικῶν μυθιστορημάτων, πού ὀφείλονταν στὸ γεγονός ὅτι τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ περιείχαν ἑβραϊκοὺς χαραχτήρες συνήθως μὲ μορφὴ καρικατούρας, τοῦ τύπου «Φάγκιν»*. Ὅμως ὁ Κινέζος ἀναγνώστης εἶχε ἤδη μιὰ προκαθορισμένη γνώμη γιὰ τοὺς Ἑβραίους κι αὐτοὶ οἱ φανταστικοὶ ἑβραϊκοὶ τύποι τοῦ φαίνονταν ἀπίστευτοι. Τὸ σφάλμα, εἶπε, ὀφείλεται στὸν Πά-Τσίγ ὁ ὁποῖος ἐγκωμιάζε πάντοτε στὰ ἔργα του τὸν ἥρωικό, ἀγωνιστικό κι ἐντελῶς ξεκομμένο ἀπ' τὴν ἀστική κουλτούρα Ἑβραῖο. Ἀφοῦ διάβασα τὴν ἀνάλυση τῆς καθηγήτριας Λάνγκ, ἀντιλήφθηκα ὅτι οἱ μόνοι Ἑβραῖοι πού εἶχε συναντήσει ὁ Πά-Τσίγ ἦταν στὸ Παρίσι, ὅπου τοὺς γνώρισε μέσα σὲ κύκλους τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος καὶ πουθενά ἄλλοῦ. Δὲν ξέρει τίποτα γιὰ τοὺς θρησκευόμενους ἢ τοὺς ἐμπορευόμενους Ἑβραίους. Ἡ Ἔμμα Γκόλντμαν ἐμφανίζεται σὲ διάφορα μυθιστορήματά του καθὼς ἐπίσης κι ὁ Ἀλέξανδρος Μπέργκμαν. Κι ὁ μέγας του ἥρωας (στὸ «Θαλασσινὸ ὄνειρο») εἶναι ὁ Σολομὼν Σβάρτσμπарт, ἓνας Ἑβραῖος ἀναρχικός πού δολοφόνησε στὸ Παρίσι τὸν Τσαρικό στρατηγὸ Σίμιον Πετλιούρα, ἐκδικούμενος τὶς σφαγές πού ἔγιναν στὴν Οὐκρανία στὰ 1919-1920. Ὁ Πά-Τσίγ εἶχε ἀκόμα ἐπινοήσει μιὰ Κινέζικη λέξη, Μαυρογένης (Σβάρτς-μπάρτ, Χσία τσοῦ πὰ τὲ) γιὰ νὰ περιγράψει τοὺς Ἑβραίους πού ἦταν πάντοτε «ἀδούλωτοι», ἀντὶ γιὰ μιὰ λέξη ὅπως, λόγου χάρι, «ἀνορθόδοξος».

Σ.τ.Μ.: Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς κεντρικοὺς χαραχτήρες τοῦ ἔργου «Ὀλιβερ Τουίστ» τοῦ Καρόλου Ντίκενς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε΄

Ἡ Ἑμμα Γκόλντμαν ὑπῆρξε ἀντιπρόσωπος τῆς C.N.T.-F.A.I. στὸ Λονδίνο. Στὰ χρόνια 1936-1939, σὰν ἐμπιστὸς τῆς ἀνθρώπος στὸ Λονδίνο, ἦρθε ἐπίσης σ' ἐπαφή μὲ τὸ Κινέζικο Ἀναρχικὸ Κίνημα. Ὁ Πά-Τσιν, φυσικά, ἦταν παλιὸς τῆς φίλος (πού τὴν περιέγραφε σὰν «πνευματικὴ του μητέρα»). Ὅταν οἱ Βρεττανοὶ Ἀναρχικοὶ θέλησαν νὰ στείλουν ἐθελοντὲς στὴν Ἰσπανία, ἡ C.N.T.-F.A.I. τοὺς ἀπότρεψε. Δὲν ἤθελαν νὰ «ἀπογυμνώσουν» τὸ ἀναρχικὸ κίνημα στὸ ἐξωτερικὸ, ὅπου εἶχαν τόσο λίγη ὑποστήριξη, γιὰ νὰ ἔχουν ἀπλῶς μερικὲς ἑκατοντάδες ἢ χιλιάδες πρόσθετα στὸ ἑκατομμύριο περίπου τῶν μαχητῶν πού διάθεταν στὴν Ἰσπανία. Οἱ 25 πού μαρκάρησαν δὲν βρίσκονται σ' ἐπαφή μὲ τὴν ομάδα τῆς Σαγκάης. Τελικά, νομίζω ὅτι μόνον ἓνας Κινέζος ἔφθασε στὴν Ἰσπανία. Ἦταν ἓνας χημικὸς πού κατεῖχε μιὰ θέση κλειδί στὴ βιομηχανία. Ὅταν ἔπεσε ἡ Βαρκελώνη, ζήτησε τὴ Βρεττανικὴ ὑπηκοότητα καὶ παραδόθηκε στὸ Βρεττανικὸ ναυτικὸ (σὰν πολίτης τοῦ Χόνγκ Κόνγκ) καὶ κατόρθωσε νὰ φύγει. Ἐνας Βούλγαρος ἀναρχικὸς, πού πολέμησε στὴν Ἰσπανία καὶ πέθανε ἀργότερα σὲ μιὰ Γαλλικὴ φυλακὴ, δρέθηκε στὴ Σαγκάη (σὰν ἀποτέλεσμα τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ πολέμου καθὼς ἀπελάσσονταν ἀπ' τὸ ἓνα λιμάνι στὸ ἄλλο). Κοιτάζοντας (χωρὶς νὰ καταλαβαίνει) μιὰ ἀφίσα διάκρινε ἓνα γνῶριμο πρόσωπο — τὸν Μπονεναβεντούρα Ντουρούτι! Ἦταν μιὰ ἀναμνηστικὴ ἀφίσα γιὰ τὸ Συνέδριον τῆς 19ης Ἰουλίου. Αὐτὸ τὸν ὁδήγησε νὰ βρεῖ μιὰ φιλικὴ συμπαράσταση καὶ νὰ μπορέσει νὰ πάει σὲ μιὰ νέα χώρα, τὸ Μεξικὸ.

**η καταγωγή του αναρχικού κινηματος
στην κίνα
το «γιαπωνεζικο» κινημα
η επανάσταση του 1911
η κομμουνιστική Σαγκάης
η γιαπωνεζική εισβολή
ο παγκοσμιος πολεμος
το κινημα βγαίνει στην παρανομία
η μορφωτική επανάσταση**